

GŁÓWNY INSPEKTOR OCHRONY ŚRODOWISKA

EUROPEJSKA AGENCJA ŚRODOWISKA W ROKU 2010

*Udział Polski w realizacji zadań
- sprawozdanie -*

WARSZAWA, czerwiec 2011

Opracowano w Departamencie Monitoringu i Informacji o Środowisku
Głównego Inspektoratu Ochrony Środowiska

SPIS TREŚCI

Wprowadzenie.....	4
1. Ogólne informacje o Europejskiej Agencji Środowiska	4
1.1. Status formalno-prawny, cele i zadania	4
1.2. Organizacja i budżet.....	5
2. Najważniejsze działania i produkty EEA w roku 2010.....	7
2.1. Realizacja SEIS, GMES i INSPIRE.....	7
2.2. Najważniejsze usługi i dane EEA	9
2.3. SOER 2010 i inne raporty EEA	12
2.4. Inne działania EEA.....	15
3. Zadania realizowane w kraju.....	17
3.1. Organizacja i koordynacja krajowej struktury EIONET.....	17
3.2. Przekazywanie danych, w tym raportowanie w ramach PDF.....	18
3.3. Udział w przygotowywaniu raportów, opracowań i innych produktów EEA, w tym SOER 2010.....	22
3.4. Uczestnictwo w spotkaniach EIONET, inne wydarzenia	25
Podsumowanie i wnioski.....	28
ZAŁĄCZNIK 1 Krajowa struktura EIONET w 2010 r.	30
ZAŁĄCZNIK 2 Krajowa struktura EIONET w 2011 r.	31
ZAŁĄCZNIK 3 Realizacja zadań EIONET w zakresie przekazywania danych krajowych objętych priorytetowym strumieniem danych (PDF).....	32
ZAŁĄCZNIK 4 Zestawienie ważniejszych pojęć i skrótów stosowanych w niniejszej informacji	34

Wprowadzenie

Główny Inspektor Ochrony Środowiska z upoważnienia Ministra Środowiska jest odpowiedzialny za koordynację współpracy Polski z Europejską Agencją Środowiska (*European Environment Agency*) – EEA. Koordynacja ta jest realizowana poprzez rolę reprezentanta Polski w organie decyzyjnym Agencji – *Management Board* (dalej zwanym Zarządem) oraz poprzez Krajowy Punkt Kontaktowy ds. współpracy z EEA w ramach EIONET – Europejskiej Sieci Informacji i Obserwacji Środowiska, ulokowany w Departamencie Monitoringu i Informacji o Środowisku GIOŚ. Obecnie Główny Inspektor Ochrony Środowiska sprawuje funkcję wiceprzewodniczącego Zarządu EEA, co wiąże się z uczestnictwem w posiedzeniach Biura EEA.

Niniejszy materiał stanowi sprawozdanie z koordynacji współpracy z EEA. W pierwszej części zaktualizowano ogólne informacje o Agencji; w drugiej zaprezentowano najważniejsze zadania programowe realizowane przez EEA w roku 2010; w trzeciej omówiono uczestnictwo Polski w realizacji tego programu oraz przedstawiono wnioski. Zasadniczo sprawozdanie obejmuje rok 2010, jednakże w kluczowych kwestiach zawiera także informacje zaktualizowane do maja 2011 r.

Wszelkie informacje dotyczące Agencji są dostępne w jej portalu: <http://www.eea.europa.eu>.

1. Ogólne informacje o Europejskiej Agencji Środowiska

1.1. Status formalno-prawny, cele i zadania

Europejska Agencja Środowiska została utworzona, jako prawnie niezależna jednostka Wspólnoty, Rozporządzeniem Rady (EWG) 1210/90 w sprawie ustanowienia Europejskiej Agencji Środowiska i Europejskiej Sieci Informacji i Obserwacji Środowiska (EIONET)¹, wprowadzonym w życie 30 listopada 1993 r. i później nowelizowanym². Obecnie obowiązuje Rozporządzenie Parlamentu Europejskiego i Rady (WE) nr 401/2009 z dnia 23 kwietnia 2009 r., wydane jako wersja ujednolicona³.

Nadrzędnym celem Agencji jest wspieranie zrównoważonego rozwoju i pomoc w osiągnięciu istotnej i wymiernej poprawy stanu środowiska w Europie poprzez dostarczanie ośrodkom decyzyjnym i społeczeństwu aktualnych, odpowiednich do potrzeb i wiarygodnych informacji o środowisku. Art. 2 ww. Rozporządzenia PE i Rady określa zadania Agencji, do których należy między innymi:

- koordynacja działań Europejskiej Sieci Informacji i Obserwacji Środowiska (EIONET) w celu gromadzenia, analizy, oceny i zarządzania danymi oraz informacją

¹ Rozporządzenie Rady (EWG) nr 1210/90 z dnia 7 maja 1990 r. w sprawie ustanowienia Europejskiej Agencji Środowiska oraz Europejskiej Sieci Informacji i Obserwacji Środowiska (Dz. Urz. WE L 120 z dnia 11 maja 1990 r., str. 1-6, Dz. Urz. UE Polskie wydanie specjalne rozdz. 15, t. 1, str. 396-401)

² Rozporządzeniem Rady (WE) nr 933/1999 z dnia 29 kwietnia 1999 r. zmieniającym rozporządzenie (EWG) nr 1210/90 w sprawie ustanowienia Europejskiej Agencji Środowiska oraz Europejskiej Sieci Informacji i Obserwacji Środowiska (Dz. Urz. WE L 117 z dnia 5 maja 1999 r., str. 1-4; Dz. Urz. UE Polskie wydanie specjalne rozdz. 15, t. 4, str. 143) oraz Rozporządzeniem (WE) nr 1641/2003 Parlamentu Europejskiego i Rady z dnia 22 lipca 2003 r. zmieniającym rozporządzenie Rady (EWG) nr 1210/90 w sprawie ustanowienia Europejskiej Agencji Środowiska oraz Europejskiej Sieci Informacji i Obserwacji Środowiska (Dz. Urz. UE L 245 z dnia 29 września 2003 r., str. 1-3; Polskie wydanie specjalne Rozdział 15, Tom 07 P. 611 – 613)

³ Rozporządzenie Parlamentu Europejskiego i Rady (WE) nr 401/2009 z dnia 23 kwietnia 2009 r. w sprawie Europejskiej Agencji Środowiska oraz Europejskiej Sieci Informacji i Obserwacji Środowiska – wersja ujednolicona (Dz. Urz. UE L 126/13 z dnia 21 maja 2009 r.)

we współpracy z agendami UE, krajami członkowskimi, organizacjami międzynarodowymi;

- dostarczanie Wspólnocie i krajom członkowskim obiektywnych informacji niezbędnych do planowania i wdrażania właściwej i skutecznej polityki w zakresie środowiska; w szczególności dostarczanie Komisji Europejskiej informacji potrzebnych do realizacji jej zadań obejmujących identyfikowanie, przygotowanie i ocenę środków oraz aktów prawnych w dziedzinie środowiska;
- pomoc w monitorowaniu działań na rzecz środowiska poprzez odpowiednie wspieranie zadań dotyczących raportowania;
- rejestrowanie, zestawianie i ocena danych o stanie środowiska, sporządzanie specjalistycznych sprawozdań na temat jakości, wrażliwości i presji na środowisko na terytorium Wspólnoty, zapewnienie jednolitych kryteriów oceny danych o środowisku, które to kryteria mają być stosowane przez wszystkie państwa członkowskie oraz dalsze rozwijanie referencyjnego ośrodka informacji o środowisku;
- upowszechnianie wiarygodnych i porównywalnych informacji o środowisku wśród społeczeństwa, w szczególności za pomocą technologii teleinformatycznych.

1.2. Organizacja i budżet

Europejska Agencja Środowiska zrzesza 32 państwa członkowskie: 27 krajów członkowskich Unii Europejskiej oraz Islandię, Liechtenstein, Norwegię, Szwajcarię i Turcję. Status państw współpracujących mają kraje bałkańskie: Albania, Bośnia i Hercegowina, Była Jugosłowiańska Republika Macedonii, Chorwacja, Czarnogóra i Serbia oraz Kosowo w rozumieniu rezolucji ONZ nr 1244.

Agencją kieruje Dyrektor Wykonawczy, którego funkcję, ósmy rok z rzędu, pełni, obecnie w ramach drugiej kadencji, prof. Jacqueline McGlade. Za wdrażanie programów oraz codzienne funkcjonowanie Agencji Dyrektor Wykonawczy odpowiada przed organem decyzyjnym EEA – Zarządem, w którego skład wchodzi po 1 przedstawicielu każdego kraju członkowskiego, a także 2 reprezentantów Komisji Europejskiej i 2 przedstawicieli środowiska naukowego, wyznaczonych przez Parlament Europejski (PE). Zarząd Agencji spotyka się 3 razy w roku, a do jego zadań należy m.in. zatwierdzanie wieloletniego i rocznych planów pracy oraz budżetu EEA. Funkcję przewodniczącego Zarządu kontynuuje dr Karsten Sach z niemieckiego ministerstwa ds. środowiska, a funkcję jednego z wiceprzewodniczących Zarządu dr inż. Andrzej Jagusiewicz – Główny Inspektor Ochrony Środowiska.

Przewodniczący i wszyscy wiceprzewodniczący Zarządu wraz z reprezentantem KE oraz przedstawicielem wyznaczonym przez PE tworzą tzw. Biuro w strukturze Agencji, które przygotowuje posiedzenia Zarządu, spotkania robocze z Komisją i Parlamentem Europejskim, a także podejmuje decyzje w okresie pomiędzy posiedzeniami Zarządu.

Organem doradczym Agencji jest Komitet Naukowy, któremu drugi rok przewodniczy dr Detlef Sprinz z instytutu ds. badań nad klimatem w Poczdamie. W 2010 r., w związku z upływającym mandatem, prace w Komitecie zakończył prof. Tomasz Żylicz z Wydziału Nauk Ekonomicznych Uniwersytetu Warszawskiego.

W związku z nowymi zadaniami zatrudnienie w EEA wzrosło w 2010 r. o 24 etaty. Według danych na koniec grudnia 2010 r. Europejska Agencja Środowiska zatrudniała 201 osób, w tym 21 ekspertów krajowych oddelegowanych na kontrakty z macierzystych jednostek w krajach członkowskich. Wśród pracowników Agencji 5 osób było narodowości polskiej, w tym 1 miała status eksperta krajowego.

Wypełnianie przez Europejską Agencję Środowiska jej misji możliwe jest jedynie przy ścisłej współpracy z krajami członkowskimi. Współpraca ta realizowana jest w oparciu o Europejską Sieć Informacji i Obserwacji Środowiska (EIONET) – partnerską sieć instytucji krajowych odpowiedzialnych za informację o środowisku i współpracujących z tymi instytucjami ekspertów, której zadaniem jest zapewnienie przepływu danych, informacji i wiedzy pomiędzy krajami członkowskimi i Agencją oraz wewnątrz kraju – w ramach krajowych struktur EIONET.

Elementami tej sieci są:

na poziomie europejskim:

- Europejska Agencja Środowiska,
- pięć (a od 2011 r. sześć) Europejskich Centrów Tematycznych – ETC (*European Topic Centres*) – konsorcjów specjalizujących się w określonej tematyce: powietrze i klimat, różnorodność biologiczna, użytkowanie ziemi i informacja przestrzenna, woda, zrównoważona konsumpcja i produkcja, wyłanianych w drodze konkursu i działających na podstawie kilkuletnich kontraktów zawieranych z EEA⁴;

na poziomie krajowym

- Krajowe Punkty Kontaktowe – KPK (NFP – *National Focal Points*) koordynujące działania na poziomie kraju i jednocześnie odpowiedzialne za kontakty z Agencją;
- Krajowe Centra Referencyjne – NRC (*National Reference Centres*) – jednostki merytoryczne odpowiedzialne za realizację określonych zagadnień w ramach bloków tematycznych.

Obecna struktura EIONET, zatwierdzona w drugiej połowie 2009 r., obejmuje 27 Krajowych Centrów Referencyjnych, w tym 2 bez sprecyzowanego profilu, który zostanie ustalony w terminie późniejszym.

Budżet Agencji w 2010 r. uległ znacznemu zwiększeniu i wyniósł ok. 50 mln euro. Część budżetu pochłaniają koszty operacyjne – w większości wydatki na ekspertyzy zewnętrzne, w tym koszty funkcjonowania Europejskich Centrów Tematycznych. Część środków wraca do krajów współpracujących z Agencją poprzez kontrakty zawierane z ekspertami krajowymi bezpośrednio lub poprzez ETC oraz w formie refinansowania kosztów udziału krajowych przedstawicieli w spotkaniach EIONET (na ogólnych zasadach obowiązujących w Unii Europejskiej).

⁴ W 2010 r. funkcjonowały następujące ETC: ds. powietrza i zmian klimatu – konsorcjum prowadzone przez Holenderską Agencję ds. Ocen Środowiskowych; ds. użytkowania ziemi i informacji przestrzennej – konsorcjum prowadzone przez Autonomiczny Uniwersytet w Barcelonie; ds. wód – konsorcjum prowadzone przez Czeską Agencję Informacji o Środowisku; ds. różnorodności biologicznej – konsorcjum prowadzone przez Muzeum Narodowe Historii Naturalnej w Paryżu; ds. zrównoważonej konsumpcji i produkcji – konsorcjum prowadzone przez Instytut ds. Zasobów w Kopenhadze. W związku z zakończeniem w 2010 r. kontraktów dla trzech pierwszych ETC EEA ogłosiła nabór wniosków na nowe ETC na lata 2011-2013 z następujących zakresów tematycznych: powietrze, klimat (jako nowy, oddzielny temat), wody, analizy przestrzenne. W 2011 r. funkcjonują, obok ETC ds. różnorodności biologicznej oraz zrównoważonej konsumpcji i produkcji, nowe ETC: ds. zanieczyszczenia powietrza i łagodzenia zmian klimatu – konsorcjum prowadzone przez Holenderski Instytut Zdrowia Publicznego i Środowiska; ds. oddziaływania klimatu i działań adaptacyjnych – konsorcjum prowadzone przez włoskie Euro-Śródziemne Centrum ds. Zmian Klimatu; ds. wód śródlądowych, przybrzeżnych i morskich – konsorcjum prowadzone przez Czeską Agencję Informacji o Środowisku; ds. informacji i analiz przestrzennych – konsorcjum prowadzone przez Uniwersytet w Maladze.

2. Najważniejsze działania i produkty EEA w roku 2010

W 2010 r. kontynuowano realizację priorytetów Strategii EEA na lata 2009-13, w której za najważniejsze tematy uznano:

- tematy środowiskowe: jakość powietrza, emisja zanieczyszczeń do powietrza, różnorodność biologiczna, emisje gazów cieplarnianych, wody śródlądowe, środowisko morskie,
- tematy przekrojowe: oddziaływanie zmian klimatu, podatność na zagrożenia i sposoby adaptacji, ekosystemy, środowisko a zdrowie, gospodarka morska, zrównoważona konsumpcja i produkcja oraz odpady, użytkowanie ziemi, rolnictwo i leśnictwo, energetyka, transport,
- zintegrowane oceny środowiskowe, obejmujące m.in. wsparcie procesów decyzyjnych, kwestie gospodarcze i planowanie strategiczne,
- usługi informacyjne i komunikację społeczną, w tym rozwój Wspólnego Systemu Informacji o Środowisku SEIS.

Europejska Agencja Środowiska zapewnia zintegrowane analizy i oceny problemów środowiskowych w kontekście integracji sektorowej i zrównoważonego rozwoju, prezentuje ewaluacje działań wprowadzanych w związku z wdrażaniem poszczególnych dyrektyw, opracowuje raporty, poradniki i wytyczne, prowadzi bazy danych oraz oferuje wyspecjalizowane usługi informatyczne. W prowadzonych projektach promuje nowe sposoby pracy, wykorzystujące zarówno najnowsze zdobycze technologiczne, jak i obserwacje zwykłych obywateli, stanowiące cenne źródło informacji o zachodzących w lokalnym otoczeniu zmianach. Realizacja zadań przez Agencję opiera się na ścisłej współpracy z krajami członkowskimi poprzez Krajowe Punkty Kontaktowe w ramach sieci EIONET.

Kluczowym zadaniem w 2010 r. była finalizacja prac nad raportem o stanie środowiska Europy i prognozach jego zmian – SOER 2010. Najważniejsze działania i produkty Agencji w 2010 r. przedstawiono w dalszych podrozdziałach. Pełny wykaz działań można znaleźć w dostępnym m.in. poprzez stronę EEA rocznym sprawozdaniu Agencji, gdzie prezentowany jest w układzie tematycznym odpowiadającym priorytetom Strategii.

2.1. Realizacja SEIS, GMES i INSPIRE

Ideę Wspólnego Systemu Informacji o Środowisku SEIS (*Shared Environmental Information System*) Agencja promuje jako fundament swoich działań i przesłanie, które powinno towarzyszyć podejmowanym inicjatywom. Celem SEIS jest zapewnienie ogólnie dostępnej, rzetelnej informacji, niezbędnej do rozwoju i realizacji polityki w zakresie ochrony środowiska, przy jednoczesnym znacznym zmniejszeniu, względem instytucji wspólnotowych i krajowych, obciążeń związanych z monitoringiem i sprawozdawczością, w tym poprzez zapewnienie nowoczesnej, interoperacyjnej infrastruktury przestrzennej do gromadzenia i przekazywania danych, z uwzględnieniem wymagań Dyrektywy o Infrastrukturze Informacji Przestrzennej w Europie – INSPIRE oraz inicjatywy Globalnego Monitoringu dla Środowiska i Bezpieczeństwa – GMES. Jedną z najważniejszych zasad jest przyjęcie, iż informacja powinna być dostępna jak najbliżej źródła, a przekazana raz, wykorzystana do wielu celów.

W ramach Porozumienia tzw. Grupy Czterech (Dyrektoriat Generalny ds. Środowiska, Eurostat, Europejska Agencja Środowiska, Wspólne Centrum Badawcze – JRC) EEA kontynuowała rozwój usług powierzonych jej Centrów Danych (*Environmental*

Data Centres) dotyczących powietrza, klimatu, wód, bioróżnorodności i użytkowania ziemi. Informacje dot. centrów danych zestandaryzowano poprzez nową stronę w portalu EEA.

Agencja przygotowała strategię rozwoju technologii informacyjno-komunikacyjnych (ICT). Z sukcesem udało się wdrożyć projekt SENSE (*Shared European National State of the Environment*, zakładający wykorzystanie w wymianie informacji standardu RDF – *Resource Description Framework*, rozwiniętego przez konsorcjum World Wide Web), w którym udział wzięło 13 państw, przekazując ze swoich stron internetowych w sposób automatyczny w formacie RDF krajowe wkłady do internetowego portalu raportu SOER 2010.

Potwierdzenie realizacji wizji SEIS stanowiła, jako jedno z najważniejszych wydarzeń prezydencji belgijskiej, zorganizowana pod koniec 2010 r. w Brukseli, przy okazji inauguracji raportu SOER 2010, przez Flamandzką Agencję Środowiska i EEA, międzynarodowa konferencja *Sharing Environmental Information*. W kontekście SEIS dyskutowano nad rolą Europejskich Centrów Danych, nowymi technologiami udostępniania danych, aspektami prawnymi dzielenia się informacją oraz skutkami, jakie niesie ze sobą harmonogram wdrażania INSPIRE i nowe rozporządzenie ws. początkowych operacji GMES. Uczestnicy przyjęli wspólną wizję rozwoju inicjatywy, a KE zapowiedziała sformalizowanie SEIS przez nowy akt prawny w połowie 2011 r.

W 2010 r. EEA kontynuowała także tzw. *SEIS Country Visits*, czyli wizyty w krajach członkowskich, poświęcone identyfikacji możliwości i ocenie gotowości poszczególnych państw do wdrażania SEIS. Szczególną wagę przypisano wdrażaniu SEIS w krajach wschodniej Europy, zachodniej Azji i północnej Afryce w ramach projektu Europejskiego Partnerstwa Sąsiedzkiego ENPI-SEIS.

W 2010 r. Agencja kontynuowała swój udział w zespole *Drafting Team* oraz siedmiu grupach tematycznych *Thematic Working Groups* dla rozwoju specyfikacji danych z Aneksu II i III Dyrektywy INSPIRE. Profile metadanych (opisy danych) według INSPIRE będą stanowiły podstawę katalogu metadanych EEA.

W lipcu 2010 r. EEA podpisała porozumienie z firmą ESRI w zakresie współpracy w ramach systemów informacji geograficznej, obejmujące m.in. wspólne działania dotyczące projektu Eye on Earth, wykorzystanie oprogramowania ArcGIS Server i tzw. architektury chmurowej jako wsparcia inicjatyw Agencji i dyrektyw unijnych, rozwój zestandaryzowanych formularzy i warstw na bazie inicjatywy ESRI Community Base Maps, wymianę doświadczeń w zakresie dzielenia się informacją przestrzenną. W ramach porozumienia kraje uczestniczące w EIONET mogły skorzystać z dostępu do produktów ESRI na podstawie specjalnej, preferencyjnej umowy licencyjnej.

W październiku 2010 r. Komisja Europejska opublikowała Rozporządzenie Parlamentu Europejskiego i Rady w sprawie europejskiego programu obserwacji Ziemi (GMES) i jego początkowych operacji (lata 2011-13), ustalające zakres usług, ich budżet oraz struktury zarządzania. Agencja odpowiada za koordynację przepływu danych in-situ dla GMES (pod koniec 2009 r. podpisała w tym celu kontrakt z Siódmego Programu Ramowego). W strukturach EEA powołano nowy zespół ds. GMES. W 2010 r. prace obejmowały m.in. identyfikację dostępnych danych, w tym przygotowanie do inwentaryzacji zasobów państw członkowskich oraz zacieśnienie współpracy z innymi niż EIONET międzynarodowymi sieciami skupiającymi dostawców określonych typów informacji (EuroGeoSurveys, EuroGeographics). Pod adresem <http://gisc.ew.eea.europa.eu> Agencja uruchomiła poświęconą koordynacji in-situ stronę internetową. Krajowe Punkty Kontaktowe zawiązały grupę roboczą ds. komponentu in-situ w GMES. W 2010 r. EEA rozpoczęła także przygotowania do objęcia odpowiedzialności za jeden z komponentów usług GMES – monitoring powierzchni lądowych, obejmujący segmenty: globalny, kontynentalny i lokalny. W komponentcie

paneuropejskim (kontynentalnym) zawarto m.in. nową edycję Corine Land Cover oraz stworzenie dodatkowych pięciu warstw wysokorozdzielczych. Umowa w sprawie objęcia przez EEA ww. odpowiedzialności (tzw. *Delegation Agreement*) zostanie podpisana z KE prawdopodobnie w połowie 2011 r. Z uwagi na szeroki zakres Programu i konieczność sprecyzowania zarówno zakresu usług, jak i komponentu in-situ, Agencja postanowiła w większym stopniu zaangażować poszczególne NRC w rozwój GMES.

2.2. Najważniejsze usługi i dane EEA

Wszystkie wyniki działalności Europejskiej Agencji Środowiska są udostępniane poprzez serwis internetowy: <http://www.eea.europa.eu>. Informacje, dane i usługi Agencja oferuje także poprzez stronę EIONET <http://www.eionet.europa.eu> oraz portal EnviroWindows <http://ew.eea.europa.eu>. Strona internetowa Europejskiej Agencji Środowiska nadal należy do najczęściej odwiedzanych stron agend UE. Liczba wejść dodatkowo wzrosła po uruchomieniu przez EEA serwisu prezentującego raport o stanie środowiska i prognozach jego zmian SOER 2010 <http://www.eea.europa.eu/soer>. W 2010 r. rozpoczęto migrację danych umieszczanych dla EIONET w informatycznym systemie CIRCA do nowego systemu o nazwie Forum. Spowodowane jest to wygaśnięciem w 2008 r. oficjalnego wsparcia technicznego dla rozwiniętego przez KE systemu CIRCA. System Forum, zaprojektowany specjalnie na potrzeby EIONET, będzie odznaczał się znacznie większą funkcjonalnością niż jego poprzednik. Agencja kontynuowała także prace nad modernizacją Reportnetu – narzędzia EEA w portalu EIONET, stanowiącego zestaw różnych aplikacji dla realizacji sprawozdawczości międzynarodowej.

W 2010 r. wiele uwagi Agencja poświęciła rozwojowi platformy Eye on Earth <http://www.eyearth.eu>, którą reklamuje jako jeden ze swoich najważniejszych produktów. Aplikacja, dostępna w 25 językach, wykorzystująca technologię Microsoft Virtual Earth, dostarcza informacji o jakości wód kąpielowych oraz powietrza, bazując na przekazywanych w czasie prawie rzeczywistym danych monitoringowych ze stacji oraz modelowaniu komputerowym. Platforma umożliwia także umieszczanie przez użytkowników własnych ocen.

W 2010 r. prowadzono prace nad uproszczeniem i ujednoczeniem wskaźników. Podstawowy zbiór wskaźników EEA to Bazowy Zestaw Wskaźników (37 CSI – *Core Set of Indicators*) – obejmujący 5 tematów (powietrze i klimat, odpady, woda, bioróżnorodność, powierzchnia Ziemi) oraz 4 sektory (rolnictwo, transport, energetyka, rybołówstwo). W portalu Agencji funkcjonuje system informatyczny do obsługi CSI (IMS – *Indicator Management System*) połączony z systemem zasilania danymi: <http://themes.eea.europa.eu/IMS/CSI>. Proces analizy i aktualizacji wskaźników objął CSI, a także inne zestawy tematyczne, które można w łatwy sposób przeglądać w wyszukiwarce wskaźników na stronie EEA (<http://www.eea.europa.eu/data-and-maps/indicators>).

Dane przekazywane przez kraje do EEA w ramach priorytetowych strumieni danych (PDF) były weryfikowane i przetwarzane, z udziałem Europejskich Centrów Tematycznych, celem wykorzystania w publikacjach i usługach EEA. Zakres danych raportowanych przez państwa członkowskie w ramach PDF uległ rozszerzeniu i po raz pierwszy objął 16 kategorii informacji (patrz podrozdział 3.2.)

Oceny tematyczne dotyczące emisji oraz stanu poszczególnych elementów środowiska zawarto w raporcie SOER 2010 oraz raportach tematycznych. SOER stanowi serwis internetowy, a wszystkie publikacje EEA dostępne są w wersji elektronicznej – jako raporty zostały one omówione w następnym podrozdziale.

W 2010 r. Agencja kontynuowała prace związane z przetwarzaniem i oceną, raportowanych w ramach Dyrektywy NEC, Konwencji LRTAP oraz Rejestru E-PRTR, danych z zakresu emisji zanieczyszczeń do powietrza atmosferycznego. Oprócz publikacji analizy w raportach EEA, przekazane dane zostały udostępnione przez przeglądarki na stronie EEA. Agencja kontynuowała prowadzenie uruchomionego pod koniec 2009 r. serwisu E-PRTR <http://prtr.ec.europa.eu> oraz we współpracy z KE strony IRIS dotyczącej emisji przemysłowych <http://iris.eionet.europa.eu/> i szczególnie wspierała kraje w realizacji właściwej w tych zakresach sprawozdawczości. Realizowano prace nad przewodnikiem EMEP/EEA oraz przygotowano nową wersję oprogramowania COPERT dla oceny emisji ze środków transportu w krajach członkowskich.

Dane z zakresu emisji gazów cieplarnianych (GHG) Agencja przekazała do UNFCCC, wykorzystując nowy portal przekazu, a następnie koordynowała stanowisko UE względem UNFCCC w ramach przeglądu ww. bazy. EEA odpowiada za inwentaryzację oraz wdrażanie odpowiednich procedur kontroli jakości danych. Dane emisyjne, podobnie jak dane z zakresu handlu emisjami, udostępniono przez prowadzoną przez EEA przeglądarkę. W 2010 r. Agencja udzieliła istotnego wsparcia Dyrektoriatowi KE DG CLIMA w zakresie prac nad wdrażaniem pakietu klimatyczno-energetycznego oraz wspierała proces włączenia do działań redukcji emisji z międzynarodowego transportu morskiego. W ramach kontraktu z KE w 2010 r. rozpoczęto pierwszą fazę tworzenia bazy (EU Clearinghouse) o zmianach klimatu.

W 2010 r. system monitoringu jakości powietrza uległ rozwojowi. Pod adresem <http://www.eea.europa.eu/maps/ozone/map> Agencja udostępnia serwis Ozoneweb informujący o stężeniu ozonu troposferycznego w Europie. Dane o ozonie w czasie prawie rzeczywistym (NRT) dostarczane są kilka razy dziennie z 1400 stacji ze wszystkich krajów EEA. Opublikowana w 2010 r. analiza stężenia ozonu w Europie w sezonie letnim 2009 r. wykazała, że należało ono do najniższych od czasu uruchomienia sprawozdawczości w 1997 r. Dane o pyłe PM10 i dwutlenku azotu przekazuje co godzinę 18 krajów z 1000 stacji. Dodatkowo niektóre stacje przekazują dane o tlenku węgla, pyłe PM2,5, tlenkach azotu i dwutlenku siarki. Dostarczane przez kraje roczne dane oraz dane NRT z zakresu jakości powietrza były analizowane, przetwarzane i publikowane na stronach EEA oraz posłużyły do zaktualizowania odpowiednich wskaźników, w tym przekazywanych do Eurostatu. W 2010 r. poprawiono narzędzia wizualizacji w aplikacji Air Watch w serwisie Eye on Earth. W okresie erupcji wulkanu na Islandii EEA, we współpracy z WHO i ECDC, na bieżąco informowała o stężeniu zanieczyszczeń powietrza.

Agencja aktywnie uczestniczyła w pracach nad dyrektywą w zakresie jakości powietrza oraz, jako członek rady doradczej użytkowników projektu MACC (Monitoring Atmospheric Composition and Climate), w rozwoju usługi Atmosfera w GMES. Kontynuowano prace nad modelowaniem w ramach sieci Fairmode.

Dane, przekazywane przez państwa zgodnie z Dyrektywą Hałasową 2002/49/WE, były analizowane przez EEA we współpracy z ETC ds. użytkowania ziemi i informacji przestrzennej. Zasiłyły one prowadzoną przez EEA bazę danych o hałasie NOISE – *Noise Observation and Information Service for Europe* <http://noise.eionet.europa.eu>. Udzielono technicznego wsparcia KE w pracach związanych z planowaną rewizją Dyrektywy. Z JRC prowadzono wspólne prace nad rozwojem metod obliczeniowych i sprawozdawczości dla map dotyczących hałasu.

W zakresie tematyki związanej z wodami wiele uwagi poświęcono zrównoważonemu wykorzystaniu zasobów wodnych. Na podstawie danych państw członkowskich system informacji WISE wzbogacono o nowe mapy ilustrujące stan wód oraz osiągnięcia we wdrażaniu Ramowej Dyrektywy Wodnej, dyrektywy dot. oczyszczania ścieków

komunalnych i dyrektywy kąpieliskowej. Rok 2010 był pierwszym rokiem raportowania do WISE planów zarządzania dorzecziami. Zaktualizowano informacje w portalu Eye on Earth, gdzie dane o jakości wód są obecnie dostępne dla 21 tys. punktów z 27 krajów. Zakończono tworzenie bazy danych o zlewniach ECRINS oraz zaktualizowano wskaźniki CSI. W związku z opublikowaniem przez KE kryteriów dobrego stanu ekologicznego wód według Ramowej Dyrektywy ws. Strategii Morskiej, Agencja aktywnie uczestniczyła w pracach związanych z ustalaniem sposobów oceny środowiska morskiego. Analizy dotyczyły także konwencji morskich i konieczności wypracowania nowych wskaźników oraz procesu raportowania do morskiego komponentu systemu WISE. Podjęto prace nad uregulowaniem przekazu danych w zakresie biologicznego stanu wód. Agencja uczestniczyła także w kształtowaniu usługi Marine w GMES.

Ze względu na ustanowienie roku 2010 Międzynarodowym Rokiem Różnorodności Biologicznej oraz opublikowanie przez Komisję Komunikatu dotyczącego wariantów wizji i celów UE w zakresie różnorodności biologicznej na okres po 2010 r., temat bioróżnorodności należał w 2010 r. do jednego z priorytetów prac Agencji. W ramach porozumienia między DG ENV, JRC, Eurostatem a EEA utworzono portal BISE (Biodiversity System for Europe) <http://biodiversity.europa.eu>, prezentujący dostępne informacje o przyrodzie i bioróżnorodności. We współpracy z KE Agencja rozwinęła tzw. *Baseline*, stanowiący podstawę do porównań stanu różnorodności biologicznej oraz analizy trendów. Pod adresem <http://natura2000.eea.europa.eu> uruchomiono bazę oraz przeglądarkę danych o obszarach NATURA2000. Agencja kontynuowała także współpracę z UNEP-WCMC – prowadzona przez EEA baza o obszarach chronionych CDDA stanowi największy wkład do światowej bazy <http://protectedplanet.net>, zaprezentowanej m.in. podczas Konferencji Stron Konwencji o Różnorodności Biologicznej w Nagoi. W maju 2010 r. EEA zakończyła aktualizację wskaźników SEBI, które obecnie w czytelny sposób przedstawione są w ogólnej wyszukiwarce wskaźników na stronie EEA. W 2010 r. dodano materiały dla kilkudziesięciu nowych lokalizacji do atlasu zmian w środowisku Environmental Atlas www.environmentalatlant.net. Do tej interaktywnej aplikacji, w której również przedstawiono Puszcę Białowieską (wizyta EEA we wrześniu 2009 r.) włączono bowiem 80 tzw. „opowieści” z projektu UNEP dotyczącego ekosystemów i bioróżnorodności (TEEB).

W związku z opublikowaniem przez Komisję Komunikatu *Europa 2020: Strategia na rzecz inteligentnego i zrównoważonego rozwoju sprzyjającego włączeniu społecznemu* zagadnienie zielonej gospodarki nabrało szczególnego znaczenia w pracach EEA. Agencja m.in. podjęła działania mające na celu zebranie i analizę informacji o efektywności gospodarowania szeroko rozumianymi zasobami <http://www.eea.europa.eu/themes/economy/resource-efficiency/resource-efficiency-policies-country-profiles>, wspierała rozwój inicjatywy TEEB, angażowała się w prace związane z rozwojem rachunków środowiskowych, a także rozwojem narzędzia Quickscan, umożliwiającego dokonywanie szybkiej oceny stanu i trendów zmian różnych ekosystemów oraz identyfikację obszarów szczególnie zagrożonych. W portalu EEA zaktualizowano stronę EURECA (europejska ocena ekosystemów). Na potrzeby EIONET rozwinęto platformę sieciową ułatwiającą wymianę informacji z zakresu zrównoważonej konsumpcji i produkcji.

W tematyce transportu Agencja kontynuowała m.in. prace nad scenariuszami rozwoju tego sektora, z uwzględnieniem możliwości zmian nawyków podróżnych, oraz przygotowywała wytyczne do raportowania, z wykorzystaniem Centralnego Repozytorium Danych EEA, danych w ramach Rozporządzenia 443/2009 dot. norm emisji dla nowych samochodów osobowych, uruchamiając pilotażową fazę sprawozdawczości w październiku 2010 r.

W zakresie użytkowania ziemi Agencja utworzyła szereg nowych zbiorów danych (bazy wektorowe i warstwy wysokorozdzielcze). Dane Corine Land Cover były przetwarzane, a baza zmian w odwzorowaniu Lamberta została udostępniona przez stronę EEA.

Agencja kontynuowała także prace z zakresu energetyki (głównie źródła odnawialne), analizy z zakresu rolnictwa i leśnictwa oraz relacji między środowiskiem i zdrowiem. Istotnym elementem działań EEA były także prace nad tzw. scenariuszami i ocenami progностycznymi, obejmujące m.in. rozwój sieciowego systemu informacyjnego EEA z tego zakresu i analizę wskaźników.

W 2010 r. EEA rozbudowała dedykowaną dzieciom stronę <http://ecoagents.eea.europa.eu>, nadając jej nowy wygląd i wzbogacając o nowe gry, quizy i filmy.

2.3. SOER 2010 i inne raporty EEA

Prace związane z raportem o stanie środowiska Europy i prognozach jego zmian – SOER 2010 (*The European Environment – State and Outlook 2010*) zdominowały działania Europejskiej Agencji Środowiska w 2010 roku. Opracowanie finalnej wersji raportu i jego oficjalna prezentacja były zwieńczeniem trwających od 2008 roku intensywnych działań, w które włączone zostały kraje członkowskie w znacznie szerszym zakresie, niż miało to miejsce w poprzednich edycjach raportu.

Raport o stanie środowiska w Europie jest flagowym raportem Agencji, do przygotowania którego Agencja jest zobowiązana regularnie co 5 lat, na mocy Rozporządzenia 401/2009 w sprawie utworzenia EEA i Europejskiej Sieci Informacji i Obserwacji Środowiska. SOER 2010 stanowi kompleksową ocenę stanu środowiska Europy i zachodzących w nim zmian, przedstawioną w ujęciu przyczynowo-skutkowym.

Raport ma trzyczęściową strukturę, którą tworzą:

- część A: strategiczna, zintegrowana ocena środowiska w powiązaniu z procesami społeczno-gospodarczymi, zawierająca trendy i prognozy zmian w kontekście globalnym;
- część B: ocena stanu, trendów i prognoz w zakresie głównych problemów środowiskowych (13 tematów) w Europie w oparciu o wskaźniki EEA;
- część C: problemy środowiskowe przedstawione z perspektywy krajów członkowskich i współpracujących z EEA (38 ocen krajowych).

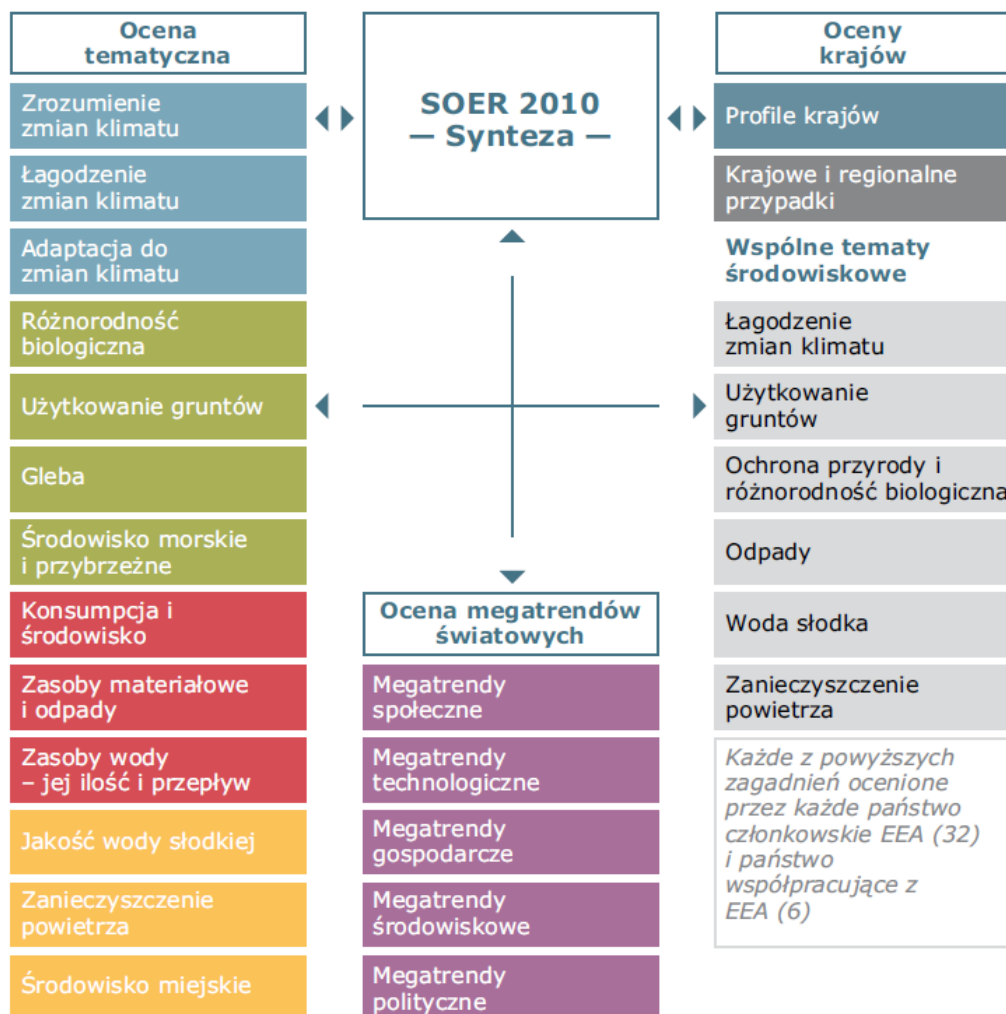
Dodatkowo opracowano Syntezę.

Ostateczna wersja raportu ma formę portalu internetowego zlokalizowanego pod adresem: www.eea.europa.eu/soer. W formie drukowanej dostępna jest wyłącznie Synteza, która została przetłumaczona na języki narodowe państw członkowskich i współpracujących z EEA.

Szczegółowy zakres tematyczny SOER 2010 przedstawiony został na schemacie na stronie 13.

Część B raportu SOER 2010 została przygotowana przez Agencję w oparciu o tzw. opisowe historie (*storylines*). Poszczególne elementy części B oraz części C zostały przygotowane z wykorzystaniem struktury pytań w oparciu o model DPSIR.

W 2010 r. EEA przeprowadziła konsultacje następujących elementów: Syntezy raportu (dwukrotnie), części A, części B (w przypadku większości rozdziałów była to druga runda opiniowania, pierwsza runda odbyła się w IV kwartale 2009 r.). Proces konsultacji rozdziałów części B prowadzony był poprzez specjalny portal internetowy, pozwalający na przekazywanie uwag do poszczególnych akapitów rozdziałów oraz elementów graficznych.

Struktura tematyczna raportu SOER 2010. Źródło: EEA.

Przygotowanie części C raportu leżało w gestii krajów członkowskich, które prowadziły intensywne prace w tym zakresie w roku 2009, a finalne wersje przekazywały w roku 2010 r.

Uroczysta inauguracja raportu SOER 2010 odbyła się 30 listopada 2010 r. w Parlamencie Europejskim, stanowiąc kulminacyjny punkt zorganizowanej w dniach 29.11. – 1.12.2010 r., wspólnie przez Flamandzką Agencję Środowiska i Europejską Agencję Środowiska, konferencji *Sharing Environmental Information*. W inauguracji raportu, oprócz przedstawicieli instytucji unijnych, uczestniczyli delegaci z państw członkowskich EEA i współpracujących, reprezentujący instytucje, w których ulokowane są Krajowe Punkty Kontaktowe EIONET, odpowiedzialne za współpracę z Agencją i uczestniczące w przygotowaniu raportu SOER 2010.

Inauguracji przewodniczył były Dyrektor Wykonawczy Europejskiej Agencji Środowiska – Domingo Jimenez-Beltran. Mowę otwarcia wygłosił Przewodniczący Parlamentu Europejskiego – prof. Jerzy Buzek. Zakres raportu zaprezentowała Dyrektor Wykonawczy Europejskiej Agencji Środowiska – prof. Jacqueline McGlade. Przemówienia wygłosili także Komisarz UE ds. środowiska – Janez Potočnik, flamandzka minister środowiska, zasobów naturalnych i kultury – Joke Schauvliege oraz przewodniczący Komitetu ENVI (komitet PE ds. środowiska, zdrowia publicznego i bezpieczeństwa żywności) – Jo Leinen. Po inauguracji odbyło się posiedzenie Komitetu ENVI, otwarte dla Krajowych Punktów Kontaktowych,

podczas którego prof. McGlade prezentowała raport SOER 2010 oraz odpowiadała na pytania Komitetu.

Po oficjalnej inauguracji EEA w PE kraje członkowskie organizowały u siebie krajowe inauguracje – do tej pory takie wydarzenia zorganizowało 14 krajów. Odbyły się one w Oslo (30 XI), Bernie (30 XI), Pradze (7 XII), Wiedniu (10 XII), Bukareszcie (15 XII), Madrycie (16 XII), Sofii (13 I), Istambule (21 I), Warszawie (21 I), Berlinie (3 II), Bratysławie (8 II), Wilnie (10 II), Sztokholmie (10 V) i Atenach (20 V).

Oprócz raportu SOER 2010, zawierającego kluczowe dla danych komponentów środowiska i sektorów gospodarki oceny tematyczne, w 2010 r. Agencja opublikowała ogółem 38 raportów i sprawozdań. W związku z ustanowieniem roku 2010 Międzynarodowym Rokiem Różnorodności Biologicznej szczególnie istotne były publikacje z zakresu bioróżnorodności – oprócz wydania raportu oceniającego stan bioróżnorodności w Europie oraz technicznego raportu dotyczącego inwazyjnych gatunków obcych, EEA w ciągu roku, w ramach serii *Dziesięciu Przesłań na 2010 r.*, publikowała krótkie materiały informacyjne dotyczące różnorodności biologicznej w różnych ekosystemach. W ramach serii *Our Natural Europe* ukazały się pierwsze (dla Szwajcarii i Finlandii) tzw. opowieści, w których opis cennych przyrodniczo terenów przeplata się z historiami osób związanych z danym obszarem. Analizę danych dotyczących emisji zanieczyszczeń do powietrza atmosferycznego przedstawiono w corocznych raportach EEA dotyczących NEC i CLRTAP (w tym ostatnim po raz pierwszy zawarto informacje o toksycznych metalach ciężkich) oraz wspólnym raporcie EMEP/EEA. Jak co roku, Agencja publikowała także dane z zakresu trendów i projekcji emisji GHG. We wrześniu 2010 r., w celu zapewnienia jak najbardziej aktualnych danych, EEA opublikowała drugą wersję inwentaryzacji GHG, co spotkało się z dużym zainteresowaniem opinii publicznej. W 2010 r. Agencja wydała przewodnik w zakresie narażenia ludności na hałas, pomocny w planowaniu działań wymaganych przez Dyrektywę 2002/49/WE. Dużym zainteresowaniem mediów cieszył się raport dotyczący jakości wód kąpielowych, którego uzupełnienie stanowią dane prezentowane za pośrednictwem aplikacji Eye on Earth. Agencja angażowała się w prace nad tematycznym raportem ONZ dotyczącym ochrony wód i związanymi z nią rachunkami środowiskowymi. Na konferencję Światowej Organizacji Zdrowia w marcu 2010 r. Agencja przygotowała analizę czystości wód w kontekście aspektów zdrowotnych.

Wybrane tytuły raportów tematycznych EEA w 2010 r.:

- *Zanieczyszczenie powietrza ozonem w Europie w okresie lata 2009*
- *Jakość wód kąpielowych w sezonie 2009*
- *Zwiększenie korzyści dla ekosystemów – wkład w badania ekonomiki ekosystemów i bioróżnorodności (TEEB)*
- *Ocena bioróżnorodności w Europie*
- *Ekologiczne filary Europy: rozpoznać prawdziwą wartość naszych gór*
- *Kierunki zmian i perspektywy środowiska przyrodniczego Bałkanów Zachodnich: przyszłe wzorce produkcji i konsumpcji*
- *W kierunku bardziej efektywnego systemu transportu – raport TERM 2009*
- *Grunty w Europie – ceny, podatki i wzorce użytkowania*
- *Przewodnik dobrych praktyk – narażenie na hałas i potencjalne skutki dla zdrowia*

W marcu 2010 r. Agencja opublikowała coroczny przeglądowy raport z serii Sygnały: *Sygnały EEA 2010 – Różnorodność Biologiczna, Zmiany Klimatu i Ty.*

W 2010 r. podjęto decyzję, że wszystkie raporty EEA będą bezpłatne, co pociągnie za sobą zapewne wzrost zainteresowania publikacjami. W związku z tą decyzją zacieśniono współpracę z Urzędem Publikacji Unii Europejskiej w Luksemburgu.

Do istotnych zadań związanych z przygotowaniem raportów należy zaliczyć wiodącą rolę Europejskiej Agencji Środowiska w pracach nad przygotowaniem oceny ocen środowiska Europy (*Europe's Environmental Assessment of Assessment - EEAOA*), która będzie prezentowana na kolejnej konferencji ministrów środowiska z obszaru EKG ONZ w ramach procesu „Środowisko dla Europy” (Astana, wrzesień 2011 r.). Prace nad raportem realizowane są przez sieć punktów kontaktowych w krajach EKG ONZ, bazując przede wszystkim na działających już sieciach współpracy jak EIONET oraz Grupa Robocza ds. Monitoringu i Ocen Środowiskowych EKG ONZ (WGEMA). Ideą EEAOA jest przygotowanie oceny dostępnych ocen stanu środowiska, opracowanych na poziomie globalnym, regionalnym i krajowym, dotyczących kluczowych zagadnień konferencji w Astanie, tj. zielonej gospodarki i zasobów wodnych. Przyjęta metodyka prac oraz koncepcja raportu wzorowane są na tzw. ocenie ocen środowiska morskiego, opracowanej pod auspicjami Narodów Zjednoczonych (<http://www.un-regular-process.org>). Na potrzeby prac nad raportem EEA stworzyła w 2010 r. dwujęzyczny serwis (angielsko-rosyjski) dostępny pod adresem: <http://aoa.ew.eea.europa.eu/>. Rolą serwisu było skatalogowanie wskazanych przez kraje z obszaru EKG ONZ i organizacje międzynarodowe istniejących źródeł informacji (raportów, opracowań) o określonej tematyce według konkretnego schematu. Powstała tzw. Wirtualna Biblioteka, w której wybrane pozycje były oceniane według jednolitego formularza (*review template*). W I kwartale 2011 r., na podstawie informacji zgromadzonych w serwisie EEAOA, Agencja opracowała dla każdego kraju ujednolicone fiszki informacyjne (*country fiches*) w tematyce dotyczącej wód i zielonej gospodarki, które były później weryfikowane przez kraje. W oparciu o skatalogowane w serwisie informacje Agencja przygotowała projekt raportu EEAOA i w maju 2011 r. przeprowadziła jego konsultacje.

2.4. Inne działania EEA

Spotkania EIONET obejmują spotkania NFP/KPK (trzy w ciągu roku) i warsztaty dla poszczególnych NRC (w 2010 r. zorganizowano dla piętnastu NRC, z których cztery nie miały spotkań w 2009 r.). W 2010 r. Agencja ankietowała uczestników – ocena spotkań wypadła bardzo pozytywnie, przy czym EEA zebrała szereg cennych uwag merytorycznych i technicznych odnośnie ww. spotkań. Oprócz organizacji spotkań EIONET, EEA współorganizowała lub aktywnie uczestniczyła w szeregu międzynarodowych konferencji (m.in. konferencja Stron Konwencji o Różnorodności Biologicznej COP 10 w Nagoi w październiku 2010 r. oraz konferencja o dzieleniu się informacją, zorganizowana w Brukseli w ramach prezydencji belgijskiej w listopadzie 2010 r.), a także brała udział w obradach różnych grup roboczych i komitetów.

Agencja angażowała się w wiele inicjatyw na rzecz monitorowania i poprawy stanu środowiska, zapewniała wsparcie eksperckie w wielu projektach, podejmowała m.in. działania w ramach Programu Środowiskowego Organizacji Narodów Zjednoczonych (UNEP), współpracowała z poszczególnymi Dyrektoriatami Generalnymi KE, Eurostatem, Wspólnym Centrum Badawczym (JRC), Europejską Komisją Ekonomiczną ONZ oraz

licznymi organizacjami międzynarodowymi. Przykładowo, z DG ENV, JRC i KE prowadzono intensywne prace nad wskaźnikami z zakresu zrównoważonej konsumpcji i produkcji, z EKG ONZ w kontynuowano ścisłą współpracę w zakresie inwentaryzacji i projekcji emisji, a oceny stanu wód dokonane przez EEA były wykorzystywane w pracach ONZ. Agencja, obok Dyrektoriatu KE ds. Środowiska, Eurostatu i JRC, jest jednym z partnerów tzw. Grupy Czterech (Go4), której funkcjonowanie ma na celu usprawnienie sprawozdawczości środowiskowej na poziomie wspólnotowym. W związku z tym EEA kontynuowała uczestnictwo w pracach Sieci Szefów Urzędów Statystycznych i Agencji Środowiska ds. rachunków i statystyki środowiskowej (DIMESA).

Istotna była także współpraca EEA z Parlamentem Europejskim i Radą UE. W PE prezentowano nie tylko raport SOER 2010, ale również TERM 2010, a członkowie Parlamentu brali udział w opiniowaniu Programu Pracy EEA.

Agencja kontynuowała prowadzenie sekretariatu nieformalnej sieci dyrektorów krajowych agencji ds. środowiska – EPA, w której reprezentantem Polski jest Główny Inspektor Ochrony Środowiska. W 2010 r. odbyły się dwa spotkania sieci – w marcu w Bilbao i we wrześniu w Krakowie.

W swoich działaniach Europejska Agencja Środowiska wiele uwagi poświęcała działaniom edukacyjnym i promocyjnym. Agencja rozwinęła system monitoringu mediów – zapytania są na bieżąco wprowadzane do bazy, pracownicy EEA mają możliwość przeszukiwania bazy monitoringu mediów, sprawozdania są bardziej szczegółowe, biuro prasowe publikuje, oprócz rocznego raportu, każdorazowo raport z monitoringu mediów w okresie pierwszego tygodnia po inauguracji danego produktu lub kluczowym wydarzeniu. W roku 2010 najważniejszymi elementami strategii komunikacji ze społeczeństwem były promocja raportu SOER 2010 oraz Międzynarodowego Roku Różnorodności Biologicznej (MRRB). Oprócz przygotowania serwisu internetowego SOER, oficjalnej inauguracji w PE i współorganizacji krajowych inauguracji, EEA przeprowadziła szereg prezentacji raportu na różnych forach. Dużym wysiłkiem organizacyjnym było przygotowanie pakietów promocyjnych dla kilkunastu tysięcy wybranych osób, opracowanie i realizacja planu dystrybucji oraz właściwej komunikacji z mediami i późniejszego monitoringu zainteresowania dziennikarzy i opinii publicznej. Wśród wydarzeń związanych z MRRB kluczowe były obchody Zielonego Tygodnia w Brukseli, podczas którego EEA zaprezentowała system BISE oraz nowe raporty dotyczące bioróżnorodności. Z okazji Światowego Dnia Różnorodności Biologicznej (22 maja) fasada Europejskiej Agencji Środowiska została pokryta żywą roślinnością, tworzącą mapę Europy. Wertykalny ogród złożony z 5 tysięcy roślin, reprezentujących 20 gatunków, utrzymany był do października 2010 r. i cieszył się wielkim zainteresowaniem przechodniów i turystów, podobnie jak związane z tą atrakcją ulotki i pocztówki. We wrześniu Dyrektor Wykonawczy EEA wzięła udział w otwarciu w Muzeum Botanicznym w Kopenhadze wystawy „Bioróżnorodność to życie. Bioróżnorodność to nasze życie”. Istotnymi elementami promocji działań Agencji były stoiska wystawowe EEA m.in. podczas Zielonego Tygodnia w Brukseli, konferencji COP-10 w Nagoi, ministerialnej konferencji GEO w Pekinie oraz konferencji użytkowników oprogramowania ESRI w San Diego.

3. Zadania realizowane w kraju

W roku 2010, podobnie jak w ubiegłych latach, współpraca z Europejską Agencją Środowiska na poziomie kraju obejmowała:

- organizację i koordynację krajowej struktury EIONET,
- przekazywanie danych w ramach priorytetowego strumienia danych i innych informacji na prośbę Agencji oraz udział w europejskich sieciach monitoringowych,
- udział w tworzeniu, weryfikację i opiniowanie raportów, opracowań, wskaźników i innych produktów Agencji,
- uczestnictwo w spotkaniach Zarządu i EIONET, a także posiedzeniach Biura EEA

Szczególnie istotnym zadaniem, podobnie jak w 2009 r., był udział w przygotowaniu raportu SOER 2010.

3.1. Organizacja i koordynacja krajowej struktury EIONET

Rolę Krajowego Punktu Kontaktowego (NFP) ds. współpracy z Europejską Agencją Środowiska w ramach EIONET kontynuowała w 2010 roku Lucyna Dygas Ciołkowska – Dyrektor Departamentu Monitoringu i Informacji o Środowisku GIOŚ. Krajową strukturę EIONET tworzy obecnie 25 Krajowych Centrów Referencyjnych (NRC) ustanowionych przez Głównego Inspektora Ochrony Środowiska w porozumieniu z odpowiednimi jednostkami organizacyjnymi resortu środowiska i jednostkami spoza resortu.

Dane dotyczące struktury EIONET są na bieżąco aktualizowane przez Krajowy Punkt Kontaktowy, a zmiany, zgodnie z wymaganiami Agencji, dokonywane są bezpośrednio na serwerze Agencji w EIONET Directory w serwisie CIRCA. W załączniku nr 2 przedstawiona została aktualna struktura EIONET PL.

W wyniku rekrutacji na ekspertów krajowych (przeprowadzonej w 2009 r.), jako ekspert krajowy na stanowisko ds. analiz rolno-środowiskowych, w lutym 2010 r. został oddelegowany do EEA pracownik Ministerstwa Rolnictwa i Rozwoju Wsi.

Krajowy Punkt Kontaktowy koordynuje realizację działań wynikających z planu pracy Agencji na poziomie kraju i odpowiada za kontakty z EEA. W realizacji zadań KPK wykorzystuje ulokowane w DMIŚ stanowisko pracy ds. współpracy z EEA. Do zadań koordynujących krajową EIONET należy zaliczyć m.in.:

- przekazywanie i rozsyłanie do odpowiednich NRC informacji o zadaniach merytorycznych, takich jak opiniowanie materiałów opracowanych przez Agencję, aktualizacja baz danych EEA i weryfikacja wskaźników oraz ustalanie sposobu i terminów ich realizacji,
- weryfikację realizacji ww. zadań pod kątem terminowości,
- przekazywanie danych oraz przygotowywanie i przesyłanie informacji, stanowisk i zbiorczych opinii do Agencji,
- ocenę poprawności językowej materiałów Agencji tłumaczonych na język polski,
- ustalanie składu uczestników spotkań EIONET zapewniającego właściwy poziom merytoryczny i potwierdzanie go do EEA przez Krajowy Punkt Kontaktowy (warunek konieczny ze względu na wymagania Agencji dotyczące zwrotu kosztów delegacji).

Do ww. listy należy dodać także koordynację prac nad przygotowaniem raportu SOER 2010. KPK w realizacji tego zadania wykorzystywał ulokowane w DMIŚ NRC ds. Stanu Środowiska (Raportów), któremu w 2009 r. powierzono rolę krajowego koordynatora części C (zgodnie z prośbą Agencji o wyznaczenie w każdym kraju osoby do pełnienia tej roli).

Koordynacja działań krajowej EIONET prowadzona jest w dużej części drogą elektroniczną, zgodnie z zasadami przyjętymi przez Agencję.

Najważniejsze informacje o współpracy z EEA są umieszczane przez Krajowy Punkt Kontaktowy na stronie GIOŚ. W zakładce poświęconej współpracy z EEA <http://www.gios.gov.pl/artykuly/podkategoria/47/Europejska-Agencja-Srodowiska> użytkownicy mogą m.in. znaleźć podstawowe informacje o Agencji i krajowej strukturze EIONET, aktualności z zakresu współpracy z EEA oraz coroczne sprawozdania.

W czerwcu 2010 r. Krajowy Punkt Kontaktowy zorganizował spotkanie krajowej struktury EIONET, podczas którego omówiono strategiczne obszary działań EEA oraz najważniejsze zadania wynikające z Planu Pracy Agencji na rok 2011. Dokonano przeglądu wybranych zagadnień związanych ze współpracą z EEA tj. powołanie nowej struktury EIONET, przekazywanie danych do EEA, udział w pracach nad raportami Agencji, uczestnictwo w warsztatach EIONET oraz wizyty przedstawicieli EEA w Polsce, usługi EEA w tym najnowsze portale tematyczne Agencji, a także nowe strony GIOŚ, poświęcone współpracy z EEA. Omówiono przygotowanie raportu SOER 2010, wskazując także na kwestie promocji, poruszono również problematykę udziału w „ocenie ocen” (*Assessment of Assessments*). NRC ds. jakości powietrza (DMIŚ GIOŚ) oraz NRC ds. środowiska morskiego i przybrzeżnego (IMGW) przedstawiły krótkie prezentacje nt. swoich doświadczeń ze współpracy z EEA. Podczas spotkania silnie akcentowano konieczność wzmocnienia aktywności krajowych centrów referencyjnych oraz wykorzystywania przez nie produktów EEA.

3.2. Przekazywanie danych, w tym raportowanie w ramach PDF

Kraje członkowskie Agencji, w tym Polska, zobowiązane są do przekazywania danych o stanie środowiska w oparciu o zatwierdzany przez Zarząd (MB) dokument określający tzw. priorytetowe strumienie danych (*priority data flow* - PDF), obejmujące także regulacje UE, nakładające na kraje członkowskie obowiązek przekazywania niektórych danych (np. Decyzja 97/101/WE⁵ w sprawie przekazywania danych o stacjach i jakości powietrza tzw. EoI, Ramowa Dyrektywa Wodna). Poprzez realizację tych zadań kraje członkowskie wnoszą swój wkład w aktualizację baz danych Europejskiej Agencji Środowiska.

W 2010 r. Główny Inspektorat Ochrony Środowiska, wykorzystując dane PMŚ lub opracowania wykonane przez inne właściwe komórki resortu, przekazał:

- w zakresie jakości powietrza:
 - dane za 2009 r. z 443 polskich stacji monitoringu powietrza reprezentujących największe polskie miasta, a także obszary wiejskie, zasilając w ten sposób AirBase;
 - wyniki rocznej oceny jakości powietrza za 2009 r., zgodnie z Decyzją 2004/461/WE

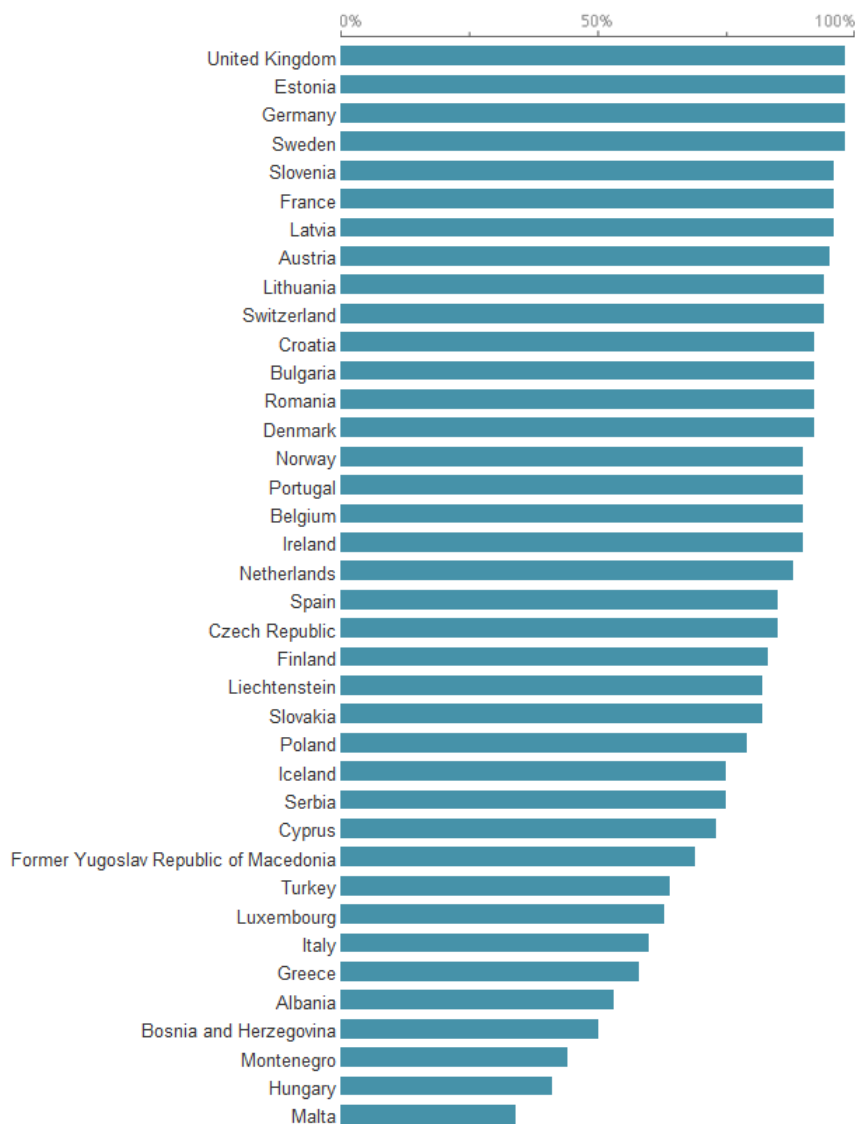
⁵ Decyzja Rady 97/101/WE z dnia 27 stycznia 1997 r. ustanawiająca system wzajemnej wymiany informacji i danych pochodzących z sieci i poszczególnych stacji dokonujących pomiarów zanieczyszczeń otaczającego powietrza w Państwach Członkowskich (Dz.Urz. WE L 35 z 5.02.1997, str. 14-22; Dz.Urz. UE Polskie wydanie specjalne, rozdz. 15, t. 3, str. 116)

- dane o przekroczeniach stężenia ozonu za okres kwiecień – wrzesień 2010 roku, aktualizowane miesięcznie;
- dane o przekroczeniach stężenia ozonu w okresie letnim za 2010 rok, po zakończeniu sezonu;
- dane bilansowe o emisjach zanieczyszczeń do powietrza za rok 2007 i 2008 w formie, w jakiej przesyłane są do baz danych Konwencji w sprawie transgranicznego zanieczyszczenia powietrza na duże odległości, a także dane za rok 2009 (oraz zaktualizowane za 2007 i 2008 r.) według wymagań Dyrektywy NEC 2001/81/WE;
- dane bilansowe o emisjach gazów cieplarnianych za rok 2008 w formie, w jakiej przesyłane są według Decyzji 280/2004/WE oraz do baz danych Ramowej Konwencji Narodów Zjednoczonych w sprawie zmian klimatu, a także dane za rok 2009 według Decyzji 280/2004/WE;
- w zakresie jakości wód – dane ze 113 stacji monitoringu rzek za 2009 r. oraz dane dot. jakości wód podziemnych za rok 2008 ze 132 punktów pomiarowych oraz za rok 2009 ze 112 punktów pomiarowych – w ramach WISE-SoE;
- dane dotyczące jakości środowiska morskiego Bałtyku za 2009 r.

Wykaz informacji w ramach priorytetowych strumieni danych, powiązanie z obowiązkami sprawozdawczymi i listę jednostek odpowiedzialnych za przygotowanie danych zawiera załącznik nr 3.

Dane krajowe, objęte priorytetowym strumieniem danych, przekazywane są w określonych formatach i terminach poprzez umieszczenie ich przez KPK na serwerze Agencji w Centralnym Repozytorium Danych (CDR) pod adresem <http://cdr.eionet.europa.eu>. Zasoby baz danych Agencja upowszechnia poprzez Internet. Wywiązywanie się z przekazywania danych i informacji do CDR jest monitorowane i punktowane. Publikowany corocznie ranking krajów obejmuje okres sprawozdawczy od czerwca do maja następnego roku. Ocena 2010/2011 obejmuje zatem także dane o obszarach chronionych CDDA przekazane przez Polskę zgodnie z harmonogramem w marcu 2011 r., a w przypadku UNFCCC dotyczy raportowania danych za 2009 r. w terminie do połowy kwietnia 2011 r. W celach informacyjnych Agencja dokonała także oceny krajów pod kątem raportowania danych o ozonie w czasie prawie rzeczywistym, europejskiego rejestru uwalniania i transferu zanieczyszczeń, emisji do wód oraz zasobach wodnych; ocena ta jednak w tym roku jeszcze nie jest brana pod uwagę w tworzeniu rankingu krajów z wywiązywania się ze sprawozdawczości w ramach PDF.

Ogólnie, biorąc pod uwagę wszystkie kategorie danych oceniane w ramach PDF, Polska wypadła na podobnym poziomie, co w ubiegłym okresie sprawozdawczym. Wynik za okres 2010/2011 (79% wymaganego raportowania) jest nieznacznie niższy niż za okres 2009/2010 (81%) i stanowi drugi najlepszy w kolejności wynik od 2000 r. (11 okresów sprawozdawczych). Odnotować jednak należy, że Polska systematycznie spada w rankingu względem pozostałych krajów EEA.

Ranking krajów pod względem wypełnienia realizacji raportowania w ramach PDF do EEA w okresie czerwiec 2010 r. - maj 2011 r. (dane wstępne). Źródło: <http://www.eionet.europa.eu/dataflows>

W okresie sprawozdawczym czerwiec 2010 r. – maj 2011 r. Polska wypadła bardzo dobrze pod względem raportowania danych o powietrzu atmosferycznym. Względem analogicznego okresu w latach 2009 – 2010 poprawiła się realizacja sprawozdawczości z zakresu gazów cieplarnianych. Dla tych danych, jak również w przypadku danych miesięcznych i rocznych o stężeniu ozonu, danych o jakości powietrza według Decyzji 2004/461/WE i 97/101/KE oraz danych do Konwencji Klimatycznej (UNFCCC) Polska uzyskała w skali trzypunktowej najwyższe możliwe noty. W przypadku danych NEC Agencja wskazała na brak jednoczesnego raportowania przez Polskę danych za ostatnie dwa lata (w grudniu 2010 r. należało jednocześnie przekazać ostateczne dane za 2008 r. oraz dane wstępne za 2009 r.) – należy jednak dodać, że dane za rok n-2, nieprzekazane w arkuszu Excel w tym samym terminie co za rok n-1, były szczegółowo przedstawiane w przesyłanym raporcie. Ponadto udzielone przez EEA stronie polskiej wyjaśnienia potwierdziły, że jakkolwiek modyfikacja wzorcowego formularza może zostać uznana za niewywiązywanie się kraju z raportowania we właściwym formacie, stąd nie należy do struktury formularzy wprowadzać żadnych

zmian, nawet kosmetycznych, polegających np. na ukrywaniu wybranych kolumn w arkuszu Excel.

Ogólnemu pogorszeniu względem innych krajów uległa natomiast pozycja Polski w zakresie informacji o jakości wód. Dla danych dotyczących jakości środowiska morskiego Polska uzyskała w skali trzypunktowej maksymalną notę, ale był to jedyny tak wysoko oceniony przekaz danych. Od 2010 r. wdrożono nowy system raportowania danych morskich. Dane z monitoringu wód przejściowych i przybrzeżnych wykonywanego przez wojewódzkie inspektoraty ochrony środowiska zgodnie z Ramową Dyrektywą Wodną raportowane są do EEA. Natomiast dane z monitoringu strefy głębiomorskiej raportowane są do bazy danych HELCOM prowadzonej przez ICES (Międzynarodowa Rada Badań Morza). Za dane o rzekach oraz o wodach podziemnych Polska otrzymała ocenę pozytywną, ale dwupunktową z uwagi na niepełny zakres danych. Największe pogorszenie pozycji Polski względem ubiegłego okresu sprawozdawczego odnotowano dla przekazu danych o jeziorach, którego dokonano z kilkumiesięcznym opóźnieniem. W zakresie danych o zasobach wodnych oraz o emisjach do wód Polska nie włączyła się jeszcze w sprawozdawczość zaproponowaną przez EEA jako przyszły PDF. Natomiast Polska dodatkowo przystąpiła do nieliczonego do raportowania PDF przekazu danych biologicznych w ramach WISE-SoE (dane KPK umieścił w CDR w styczniu 2011 r.)

W CDR umieszczono również sprawozdanie do Komisji Europejskiej w zakresie Krajowego Rejestru Uwalniania i Transferu Zanieczyszczeń E-PRTR (Departament Inspekcji i Orzecznictwa GIOŚ). E-PRTR został włączony do wykazu danych PDF i podlega ocenie, choć ma ona charakter informacyjny i nie jest jeszcze liczona w oficjalnej ogólnej ocenie wywiązywania się krajów z raportowania w ramach PDF – w tej pierwszej nieformalnej ocenie E-PRTR Polska wypadła dobrze, uzyskując w trzypunktowej skali oceny pozytywnej dwa punkty.

Do przedstawionej przez EEA wstępnej oceny raportowania przez Polskę danych w ramach pdf, KPK zgłosił uwagi, które zostały przyjęte.

Zgodnie z ustanowionym kierunkiem działań Komisja Europejska powierza Europejskiej Agencji Środowiska kontrolę jakości raportów składanych przez kraje w ramach *compliance reporting* oraz dalsze przetwarzanie ww. danych dla przeprowadzania ocen stanu środowiska. W związku z powyższym na CDR Agencji umieszczane są również dane, nieobjęte priorytetowymi strumieniami danych – w 2010 r. KPK kontynuował umieszczanie na CDR danych związanych z realizacją postanowień Dyrektywy Hałasowej – 2002/49/WE.

Obsługując Centralne Repozytorium Danych, Krajowy Punkt Kontaktowy na bieżąco przekazywał Agencji uwagi techniczne związane z funkcjonowaniem systemu. Ze względu na zaimplementowane przez Agencję w CDR automatyczne narzędzia kontroli jakości, zapewnienie właściwego przekazu danych wymagało zwiększonego nakładu pracy strony polskiej.

Polska z sukcesem kontynuowała swój udział w projekcie Ozoneweb poprzez prowadzoną na bieżąco (*near real time*) transmisję danych o ozonie troposferycznym i pyłe PM10 ze stacji pomiarowych wojewódzkich inspektoratów ochrony środowiska.

3.3. Udział w przygotowywaniu raportów, opracowań i innych produktów EEA, w tym SOER 2010

W 2010 r. GIOŚ kontynuował współpracę z EEA poprzez przekazywanie stanowisk i zbiorczych opinii względem raportów, opracowań i projektów działań Agencji, angażując przy tym ekspertów EIONET. Obszar współpracy zdominowały prace związane z raportem o stanie środowiska Europy i prognozach jego zmian – SOER 2010 (*The European Environment – State and Outlook 2010*).

Przygotowanie ostatniej z części (C) raportu SOER leżało w gestii krajów członkowskich, a jej struktura oraz sposób przygotowania została wypracowana przy ich współudziale. Część ta obejmuje trzy obszary:

- obszar *diversity* – prezentacja społecznych, politycznych, gospodarczych i środowiskowych uwarunkowań charakterystycznych dla danego kraju, które mają wpływ na stan środowiska i stopień oraz sposób rozwiązywania problemów środowiskowych.
- obszar *commonality* – analiza wybranych kwestii środowiskowych wraz z prezentacją stanu i sposobu rozwiązania problemu dla 6 wspólnych tematów, stanowiących główne priorytety polityki ekologicznej, jednakowych dla wszystkich krajów członkowskich EEA
- obszar *flexibility* – prezentacja wybranych problemów, szczególnie istotnych dla kraju lub grupy krajów (problemy regionalne).

W przypadku Polski (<http://www.eea.europa.eu/soer/countries/pl>), części dotyczące jakości powietrza, różnorodności biologicznej, odpadów oraz powierzchni Ziemi z obszaru *commonality* zostały przygotowane przez wybranych ekspertów pełniących rolę krajowych centrów referencyjnych w sieci EIONET, natomiast część poświęcona zmianom klimatu i jakości wód, a także obszar *diversity* zostały powierzone ekspertom zewnętrznym. W zakresie obszaru *flexibility* Polska włączyła się w dwa tematy regionalne dotyczące obszaru Morza Bałtyckiego oraz Karpat i uzgodniła ich treść z jednostkami – autorami, tj. Sekretariatem Konwencji Helsińskiej i Sekretariatem Konwencji Karpackiej. Zasadnicza część materiałów została przekazana Agencji w 2009 r., natomiast w 2010 r. powstała ich finalna wersja, zaakceptowana przez Głównego Inspektora Ochrony Środowiska – przedstawiciela Polski w Zarządzie EEA. Podstawę do modyfikacji i stworzenia ostatecznych wersji materiałów stanowiły rekomendacje EEA przygotowane po weryfikacji wszystkich krajowych rozdziałów w danym obszarze tematycznym. Agencja zapewniła tłumaczenie finalnej wersji polskiego wkładu, a tłumaczenie to po sprawdzeniu w GIOŚ zostało przez stronę polską wprowadzone do portalu internetowego poświęconego SOER 2010. Należy wspomnieć również, iż prace nad częścią C po stronie Polski były sprzężone z opracowaniem przez Główny Inspektorat Ochrony Środowiska „Raportu o stanie środowiska w Polsce 2008”.

Opracowanie ostatecznych wersji pozostałych części SOER 2010 było poprzedzone procesem konsultacji. W 2010 r. EEA przeprowadziła konsultacje następujących elementów: syntezy raportu (dwukrotnie), części A, części B (w przypadku większości rozdziałów była to druga runda opiniowania, pierwsza runda odbyła się w IV kwartale 2009 r.) oraz tzw. kluczowych przesłań zamieszczonych w każdym z rozdziałów części B. Opiniowanie części A skierowane było do członków Zarządu Agencji. Natomiast w przypadku pozostałych wspomnianych elementów w konsultacjach uczestniczyli eksperci krajowej sieci EIONET. Proces konsultacji rozdziałów części B prowadzony był poprzez dedykowany portal internetowy, który umożliwiał przekazywanie uwag do poszczególnych akapitów rozdziałów oraz elementów

graficznych. W przypadku tej części, oprócz ekspertów polskiej sieci EIONET do procesu konsultacji zaproszono również przedstawicieli instytutów naukowo-badawczych, niewchodzących w skład krajowej sieci EIONET, oraz wybranych organizacji pozarządowych.

W drugiej połowie 2010 r. Główny Inspektorat Ochrony Środowiska prowadził również prace koordynacyjne związane z tłumaczeniem syntezy SOER 2010 na język polski oraz z zapewnieniem jej poprawności merytorycznej, dokonując weryfikacji tłumaczenia (<http://www.eea.europa.eu/soer/synthesis/translations/srodowisko-europy-2010-2013-stan>).

Synteza jako jedyny element SOER dostępny w formie drukowanej publikacji została rozesłana przez EEA do najistotniejszych dla ochrony środowiska decydentów we wszystkich krajach członkowskich i współpracujących z EEA, z uwzględnieniem sugestii przekazywanych przez poszczególne kraje względem listy dystrybucji. Dodatkowo Krajowy Punkt Kontaktowy rozesłał Syntezę po wybranych resortach, do sieci EIONET oraz wojewódzkich inspektoratów ochrony środowiska.

W uroczystej inauguracji raportu SOER 2010 w Parlamencie Europejskim 30 listopada 2010 r. udział wzięła trzyosobowa delegacja GIOŚ pod przewodnictwem Głównego Inspektora. Delegacja KPK uczestniczyła także w towarzyszącej inauguracji konferencji *Sharing Environmental Information*, zorganizowanej przez Flamandzką Agencję Środowiska i EEA. Spotkanie, stanowiące jedno z najważniejszych wydarzeń prezydencji belgijskiej, było poświęcone rozwojowi systemu informacji o środowisku, stanowiąc forum do dyskusji nad dalszymi pracami nad SOER (aktualizacja), SENSE (wykorzystanie formatu RDF do wymiany różnego rodzaju danych) i SEIS (m.in. rola Grupy Czterech). Polski KPK przewodniczył jednej z dyskusji w ramach obrad w grupach.

Krajowa inauguracja raportu SOER 2010 odbyła się 21 stycznia 2011 r. w siedzibie Głównego Inspektoratu Ochrony Środowiska w Warszawie. Raport został zaprezentowany przez przedstawicieli Europejskiej Agencji Środowiska: p. Dorotę Jarosińską – eksperta w dziedzinie środowiska i zdrowia oraz p. Pawła Kaźmierczyka – eksperta w dziedzinie przepływów materiałowych. Inauguracja połączona była z konferencją prasową Głównego Inspektora na temat krajowych raportów o stanie środowiska: „Raportu o stanie środowiska w Polsce 2008” oraz „Krajowego raportu mozaikowego. Stan środowiska w województwach w latach 2000-2007”. W spotkaniu, oprócz przedstawicieli mediów, wzięło udział ok. 60 osób – ekspertów ochrony środowiska reprezentujących zarówno administrację państwową jak i instytuty naukowo-badawcze, w tym krajowe centra referencyjne EIONET.

Główny Inspektorat uczestniczył również w pracach nad przygotowaniem oceny ocen środowiska Europy (*Europe's Environmental Assessment of Assessment - EEAoA*), która będzie prezentowana na kolejnej konferencji ministrów środowiska z obszaru EKG ONZ w ramach procesu „Środowisko dla Europy” (Astana, wrzesień 2011 r.). W związku z ustaleniami poprzedniej konferencji ministrów środowiska (Belgrad, 2007) przy akceptacji ze strony Zarządu EEA, wiodącą rolę w tym przedsięwzięciu powierzono Europejskiej Agencji Środowiska. Koordynacja prac odbywa się z udziałem Grupy Sterującej ds. Ocen Środowiskowych (Steering Group on Environmental Assessments-SGEA), w której uczestniczy Główny Inspektor Ochrony Środowiska. Prace nad raportem realizowane są przez sieć punktów kontaktowych w krajach EKG ONZ, bazując przede wszystkim na działających już sieciach współpracy jak EIONET oraz Grupa Robocza ds. Monitoringu i Ocen Środowiskowych EKG ONZ (WGEMA). Z racji tych ustaleń KPK ds. współpracy z Agencją stał się punktem kontaktowym ds. prac nad EEAoA.

Główny Inspektorat Ochrony Środowiska realizował działania na rzecz uzupełnienia stworzonego przez EEA serwisu sieciowego, mającego na celu skatalogowanie istniejących opracowań i raportów dotyczących przede wszystkim zielonej gospodarki i zasobów wodnych. Spośród opracowań zgłoszonych przez jednostki administracji centralnej oraz instytuty naukowo-badawcze i po dokonaniu wstępnej selekcji według wytycznych EEA, GIOŚ wprowadził do wirtualnego rejestru EEAoA <http://aoa.ew.eea.europa.eu/virtual-library-viewer> 30 pozycji (w tym oceny opracowane w GIOŚ). W dalszym etapie wybrane 3 raporty poddał ocenie w oparciu o jednolity formularz (AoA review template).

Na podstawie informacji zgromadzonych w serwisie EEAoA Agencja opracowała dla każdego kraju ujednolicone fiszki informacyjne (*country fiches*) w tematyce dotyczącej wód i zielonej gospodarki. Na poziomie krajowym fiszki zostały zweryfikowane przez GIOŚ. GIOŚ wziął także udział w konsultacjach projektu raportu EEAoA, które EEA przeprowadziła w maju 2011 r.

Oprócz prac związanych z SOER i EEAoA, Krajowy Punkt Kontaktowy i krajowe centra referencyjne angażowały się w przygotowanie różnego rodzaju innych działań i opracowań Agencji. KPK m.in. zgłosił obszerne uwagi do Programu Pracy EEA na rok 2011. Na bieżąco KPK przekazywał uwagi do opracowań tematycznych Agencji, związanych m.in. z Międzynarodowym Rokiem Różnorodności Biologicznej, emisjami do powietrza oraz katastrofami naturalnymi i awariami. Aktywność odpowiednich NRC przejawiała się m.in. w kształtowaniu programu pracy, w udziale w opiniowaniu ww. projektów raportów, w tym także opracowań w ramach serii *Dziesięciu Przesłań na 2010 r.*, a także w przygotowaniu danych wymaganych w ramach PDF oraz Dyrektywy Hałasowej, co omówiono w poprzednim podrozdziale. Członkowie EIONET brali udział w weryfikacji rozsyłanych przez EEA raportów inwentaryzacyjnych. Odpowiednie NRC opiniowały również wskaźnik transportowy z zestawu TERM oraz przekazały zestaw informacji o glebach według określonych wytycznych na potrzeby Wspólnego Centrum Badawczego JRC. Pod koniec 2010 r., w ramach projektu dotyczącego analizy efektywności gospodarowania zasobami w krajach członkowskich, wpisującego się w jedną z inicjatyw flagowych Strategii Europa 2020, Agencja zwróciła się do krajów członkowskich z prośbą o przygotowanie tzw. profili krajowych według jednolitego kwestionariusza. Pierwsza seria profili, obejmująca także polski, została zaprezentowana 24 maja 2011 r. podczas pierwszego dnia konferencji Zielony Tydzień 2011 w Brukseli. Przygotowanie profilu dla Polski <http://www.eea.europa.eu/themes/economy/resource-efficiency/poland-2014-resource-efficiency-policies>, odnośnie którego Agencja wyraziła duże uznanie za wkład pracy i przekazany zakres informacji, wyróżniający materiał na tle profili innych krajów, koordynował Krajowy Punkt Kontaktowy ds. współpracy z EEA, ulokowany w GIOŚ. W pracach udział wzięli liczni eksperci z szeregu instytucji, w tym m.in. z Ministerstwa Gospodarki, gdzie ulokowane są krajowe centra referencyjne EIONET ds. zrównoważonej konsumpcji i produkcji oraz energetyki.

Na początku 2010 r. Krajowy Punkt Kontaktowy dokonał weryfikacji tłumaczenia wersji polskiej raportu Sygnały EEA 2010, a w drugim kwartale 2011 r. wersji polskiej raportu Sygnały EEA 2011.

Podobnie jak w latach poprzednich, egzemplarze wszystkich otrzymanych z Agencji raportów dostępne są w bibliotece GIOŚ. Ponadto GIOŚ na swojej stronie internetowej przedstawia sygnałne informacje o wybranych raportach Agencji. Wydawnictwa EEA były również rozprowadzane podczas spotkań organizowanych przez KPK.

W związku z realizacją przez Wspólne Centrum Badawcze Komisji Europejskiej (JRC) projektu SEIS-BASIS, dotyczącego inwentaryzacji programów monitoringu w krajach

członkowskich, GIOŚ, z racji ustawowej odpowiedzialności za koordynację Państwowego Monitoringu Środowiska w Polsce, przekazał do bazy projektu informacje dotyczące systemu monitoringu jakości powietrza. Przedstawiciele GIOŚ wzięli udział w warsztatach poświęconych projektowi SEIS-BASIS, zorganizowanych w ramach Konferencji INSPIRE 2010 w Krakowie w czerwcu 2010 r.

W świetle zaangażowania EEA w kształtowanie komponentu in-situ Globalnego Monitoringu dla Środowiska i Bezpieczeństwa (GMES) KPK zgłaszał obszernie uwagi do kolejnych wersji Rozporządzenia Parlamentu Europejskiego i Rady w sprawie europejskiego programu obserwacji Ziemi (GMES) i jego początkowych operacji (lata 2011-2013). GIOŚ przeprowadził także konsultacje z odpowiednimi resortami nad projektem przygotowanego przez EEA planu implementacji usług GIO Land Monitoring.

Na prośbę EEA Krajowy Punkt Kontaktowy przewodniczył Komitetowi Ewaluacyjnemu oceniającemu oferty na nowe Europejskie Centra Tematyczne, na które nabór wniosków uruchomiono na początku 2010 r.

3.4. Uczestnictwo w spotkaniach EIONET, inne wydarzenia

W ramach struktury EIONET przedstawiciele krajowi uczestniczyli:

- w spotkaniach Zarządu oraz dodatkowo Biura (z racji objęcia w listopadzie 2008 r. przez Głównego Inspektora Ochrony Środowiska funkcji wiceprzewodniczącego Zarządu EEA),
- w spotkaniach krajowych punktów kontaktowych – KPK (NFP),
- w spotkaniach tematycznych grup ekspertów (średnio każde NRC raz w roku).

Zgodnie z praktyką w 2010 r. odbyły się trzy spotkania Biura, trzy spotkania Zarządu oraz trzy spotkania Krajowych Punktów Kontaktowych. Oprócz bieżących spraw związanych z funkcjonowaniem Agencji, do najważniejszych kwestii poruszanych na spotkaniach zaliczyć należy:

- realizację planu pracy EEA na 2010 r. oraz działania nowych Europejskich Centrów Tematycznych, a także przygotowanie sprawozdania z działalności za ubiegły rok;
- przygotowanie raportu SOER 2010;
- postęp prac Grupy Czterech (KE, EUROSTAT, JRC i EEA), w tym realizacja systemu informacji o środowisku SEIS i przygotowanie aktu prawnego w tej sprawie przez KE;
- zaangażowanie się Agencji i państw członkowskich w przygotowanie kolejnej ministerialnej konferencji w ramach procesu „Środowisko dla Europy” w Astanie w 2011 roku i raportu prezentowanego na tej konferencji – w nawiązaniu do tego majowe spotkanie KPK objęło szkolenie z metodyki EEAOA;
- zakres raportowania danych do Agencji;
- objęcie przez EEA roli koordynacyjnej komponentu in-situ GMES i związany z tym kontrakt z Siódmego Programu Ramowego – w związku tym majowe spotkanie NFP zostało połączone z warsztatami na temat rozwoju GMES i oczekiwanej w nim roli EIONET.

Listopadowe posiedzenie Zarządu EEA zostało poprzedzone seminarium dotyczącym rozwoju zielonej gospodarki i efektywności gospodarowania zasobami, w czasie którego Główny Inspektor przewodniczył dwóm dyskusjom tzw. „okrągłego stołu”.

Na spotkaniach Biura, Zarządu, KPK i NRC strona polska aktywnie uczestniczyła w obradach dotyczących prac nad SOER 2010. Podkreślała także konieczność zapewnienia powiązań między ww. raportem a procesem „oceny ocen” (EEAOA). Podczas spotkania KPK w lutym

2010 r. Agencja wyraziła podziękowania dla Polski, która została wyróżniona jako jedyny kraj, który przekazał uwagi do zarysu Syntezy. W czasie konferencji *Sharing Environmental Information* zorganizowanej przy okazji inauguracji raportu w PE w listopadzie 2010 r., delegacja polska podzieliła się doświadczeniami z udziału Polski w przygotowaniu raportu, zwracając uwagę zarówno na istotne obciążenie pracą, jak i zdobyte cenne doświadczenia, natomiast podczas pierwszego spotkania KPK w 2011 r. Polska przedstawiła na forum przebieg krajowej inauguracji (podobnie jak inne kraje organizujące tego rodzaju wydarzenie). Odnośnie kwestii aktualizacji SOER 2010, dyskutowanej na spotkaniach (ww. konferencja *Sharing Environmental Information* oraz spotkania KPK), strona polska, podobnie jak inne kraje, wskazywała, że decyzje w tej sprawie mogą być podjęte dopiero po dokonaniu oceny użyteczności i wykorzystania SOER 2010.

Strona polska wypowiadała się krytycznie na temat braku harmonizacji działań ze strony KE w zarządzaniu GMES, INSPIRE i SEIS pod kątem synergii i równego prawnego traktowania tych programów, zwracając uwagę, iż każdy z nich nadal jest realizowany niezależnie, a w sprawie SEIS brakuje działań legislacyjnych. Podobnie jak inne kraje, Polska opowiadała się za uczynieniem koncepcji SEIS bardziej zrozumiałą i czytelną. Równocześnie popierała promocję zasad SEIS w regionach wschodniej Europy i zachodniej Azji.

Odnośnie rozwoju usług GMES delegacja polska podkreślała, że muszą one odpowiadać potrzebom użytkowników, a właściwymi beneficjentami Programu jest nie tyle EIONET, odpowiadający w zasadzie za monitoring środowiska, lecz administracja centralna, regionalna i lokalna, odpowiedzialna za zarządzanie, która ww. usługi mogłaby wykorzystać dla konkretnych działań związanych np. z tworzeniem planów naprawczych. Na poziomie krajowym można zidentyfikować szereg jednostek, które mogłyby być potencjalnymi użytkownikami usług GMES, z zastrzeżeniem, że techniki satelitarne nie są referencyjnymi metodami w obowiązującej sprawozdawczości. Podczas spotkań KPK zauważono, że rośnie świadomość korzyści, jakie mogą przynieść techniki satelitarne, jednakże nie są jasne zasady zarządzania (rola nowych organów: Rady Partnerów i Forum Użytkowników) oraz zasady finansowania, co tworzy sytuacje asymetrii między posiadaczami technologii a jej potencjalnymi użytkownikami. Konieczne jest także zapewnienie trwałości funkcjonowania usług GMES, a do ich zasilania powinny być wykorzystane zasoby danych dostępne na poziomie międzynarodowym, bez ponownego angażowania instytucji krajowych, przy uwzględnieniu już obowiązującej krajowej sprawozdawczości do KE. Polski KPK wziął udział w pierwszym posiedzeniu grupy roboczej KPK ds. GMES w charakterze obserwatora, zwracając uwagę na konieczność sprecyzowania działań zarówno EEA, jak i ww. grupy w kontekście roli EEA jako koordynatora danych in-situ.

Podczas spotkań KPK w pierwszej połowie 2011 r. strona polska m.in. uzgodniła zakres profilu krajowego dot. efektywności gospodarowania zasobami oraz udział w tłumaczeniu Sygnałów, wyjaśniła etapy prac w procesie EEAoA i przedstawiła opinię względem wstępnych wyników, zgłosiła obszernie uwagi do nowego systemu informacyjnego Agencji dla EIONET o nazwie Forum oraz uwagi względem zasad organizacji spotkań EIONET, domagała się wyjaśnień odnośnie zakresu fazy drugiej projektu SENSE (dotyczącego wymiany wskaźników w formacie RDF), odnośnie inicjatywy niezwłocznego dostarczenia przez kraje do EEA szczegółowych danych o zasobach wodnych oraz charakteru udziału EEA w fazie konsultacji specyfikacji danych Aneksu II i III Dyrektywy INSPIRE.

Działania Agencji dotyczące poszczególnych zakresów tematycznych były przedmiotem dyskusji z odpowiednimi NRC w czasie warsztatów dla ekspertów EIONET. W 2010 r. swoje spotkania miało 15 krajowych centrów referencyjnych – w 13 z nich uczestniczyli przedstawiciele polskiej EIONET. Na spotkaniach NRC Land strona polska domagała się m.in.

jasnego określenia oczekiwanego zaangażowania krajów w paneuropejski komponent GMES oraz wyjaśnienia powiązania realizacji kolejnej edycji CLC z wdrażaniem Dyrektywy INSPIRE, która zgodnie z aneksem I nakłada na kraje członkowskie obowiązek włączenia do systemu informacji przestrzennej m.in. informacji dot. użytkowania/pokrycia terenu. Istotnym punktem spotkań EIONET było przekazywanie danych do Agencji – m.in. podczas spotkania NRC ds. jakości powietrza dyskutowano nad sposobem raportowania danych NRT na potrzeby Ozonweb i GMES, na spotkaniu EIONET dot. inwentaryzacji i projekcji emisji nad metodyką i wynikami oszacowań emisji do powietrza atmosferycznego, a podczas spotkania nt. wód śródlądowych nad rozwojem ścieżki raportowania danych o zasobach wodnych i przekazu danych biologicznych (strona polska zgłosiła uwagi odnośnie metod bilansowania biogenów oraz kwestii braku kompletności danych z uwagi na specyfikę monitoringu). Na spotkaniu EIONET dot. środowiska morskiego polskie NRC z IMGW aktywnie uczestniczyło w dyskusji nad metodologią badania presji, zgłosiło uwagi odnośnie bałtyckiego indeksu presji oraz prosiło o wyjaśnienie zakresu danych projektu MyOcean/GMES, zwracając także uwagę na problem finansowy wdrażania produktów MyOcean przez instytucje nie będące partnerami projektu. Polskie NRC ds. zagadnień związanych z klimatem (z IOŚ) na tematycznym spotkaniu EIONET zaproponowało istotne propozycje uzupełnień portalu projektu „EU Clearinghouse”, a polskie NRC ds. hałasu (z IOŚ) na swoim tematycznym spotkaniu przedstawiło prezentację nt. krajowych doświadczeń metodycznych w odniesieniu do związków między zagospodarowaniem przestrzennym a stanem klimatu akustycznego na podstawie analizy i interpretacji map akustycznych, która to prezentacja spotkała się z dużym zainteresowaniem. W czasie spotkania EIONET Agriculture NRC ds. rolnictwa i lasów wypełniały ankietę dotyczącą najbardziej istotnych zagrożeń dla środowiska w zakresie bezpieczeństwa żywności i zagrożeń dla różnorodności biologicznej terenów rolniczych. Za jedno z bardziej interesujących należy uznać spotkanie dot. zapobiegania powstawania odpadów, które dostarczyło NRC Waste wiedzy z zakresu tzw. „dobrych praktyk” oraz fakt zorganizowania przez EEA kolejnych spotkań dla NRC środowisko i zdrowie oraz dla NRC ds. informacji prognostycznych i scenariuszy, co potwierdza, że tematy te będą rozwijane w pracach Agencji, co może w większym stopniu niż dotychczas angażować odpowiednie jednostki.

Na początku 2010 r. KPK wraz poszczególnymi NRC wziął udział w prowadzonym przez EEA przeglądzie dotychczasowych warsztatów EIONET w celu wypracowania ich najlepszej formy na przyszłość. Szczegółowe uwagi co do zakresu i formy spotkań EIONET KPK przekazał pisemnie.

We wrześniu 2010 r. odbyło się w Polsce 15 spotkanie nieformalnej sieci dyrektorów krajowych agencji ds. środowiska – EPA. Konferencja, stanowiąca także istotny element promocji wizerunku Polski, została zorganizowana w Krakowie przez Wydział Współpracy Międzynarodowej i Promocji Inspekcji GIOŚ we współpracy z Małopolskim WIOŚ oraz Urzędem Miasta Krakowa. W spotkaniu, które otworzył Główny Inspektor, będący reprezentantem Polski w sieci EPA, wzięła udział Dyrektor Wykonawczy EEA oraz ok. 50 osób reprezentujących 27 agencji z 22 krajów. Strona polska prezentowała m.in. działania GIOŚ, priorytety polskiej prezydencji oraz proponowany zakres tzw. Grupy Interesu EPA ds. hałasu (w ramach sieci EPA działają grupy tematyczne specjalizujące się w określonych zagadnieniach).

W spotkaniu Grupy Interesu EPA ds. zmian klimatu i adaptacji we wrześniu 2010 r. w Zurychu NRC ds. zagadnień związanych z klimatem (z IOŚ) przedstawiło prezentację działań krajowych, która spotkała się z pozytywnym odbiorem i wywołała ożywioną dyskusję.

Podsumowanie i wnioski

- Dzięki sprawowaniu przez Głównego Inspektora Ochrony Środowiska funkcji wiceprzewodniczącego Zarządu EEA Polska ma większy wpływ na decyzje Europejskiej Agencji Środowiska. Jednocześnie aktywny udział Polski w inicjatywach Agencji, w tym zaangażowanie w przygotowanie raportu SOER 2010, przyczyniły się do umocnienia wizerunku Polski jako aktywnego członka UE. Istotnym elementem promocji kraju było zorganizowanie przez GIOŚ spotkania sieci EPA w Krakowie we wrześniu 2010 r.
- W 2010 r. EIONET PL kontynuował uczestnictwo w realizacji zadań Europejskiej Agencji Środowiska, wypełniając podstawowy zakres zadań sprawozdawczych, wynikających z programu pracy EEA. W większości przypadków przekazywane dane były informacjami już wytwarzanymi dla potrzeb zarządzania środowiskiem w kraju lub dla potrzeb sprawozdawczości międzynarodowej, w tym Wspólnotowej. Ogólnie, w ciągu ostatnich lat raportowanie danych do EEA ulegało systematycznej poprawie, jednak jej tempo było wolniejsze niż w przypadku innych krajów, co skutkuje faktem, iż pozycja Polski w rankingu względem innych państw ulega pogorszeniu. Istotnym zadaniem pozostaje zatem odwrócenie tego trendu. W związku z włączeniem do raportowania w ramach WISE SoE danych dotyczących zasobów wód oraz punktowych zrzutów ścieków i ładunków powierzchniowych odprowadzanych do wód (które to dane wkrótce staną się ocenianymi PDF), istnieje konieczność uzgodnienia z Biurem Gospodarki Wodnej Ministerstwa Środowiska, Krajowym Zarządem Gospodarki Wodnej i Instytutem Meteorologii i Gospodarki Wodnej jednostki odpowiedzialnej za zapewnienie i raportowanie tych kategorii danych, po uprzednim skonkretyzowaniu i zweryfikowaniu przez EEA wymagań, co do ich zakresu.
- W 2010 r. EIONET PL kontynuował uczestnictwo w realizacji zadań Europejskiej Agencji Środowiska poprzez aktywny udział w opiniowaniu inicjatyw i opracowań Agencji. Uwagi zgłaszane przez Krajowy Punkt Kontaktowy stanowiły istotny wkład w prowadzone przez EEA konsultacje. Na podkreślenie zasługuje zaangażowanie strony polskiej, w tym wybranych NRC, w prace nad przygotowaniem raportu SOER 2010 – zarówno od strony opiniowania treści raportu, jak i zapewnienia wsadu krajowego. Zorganizowanie krajowej inauguracji SOER 2010, połączonej z prezentacją najnowszych polskich raportów o stanie środowiska było znakomitym działaniem promocyjnym i spotkało się z uznaniem ze strony przedstawicieli EEA. Istotnym zadaniem w nadchodzących latach będzie wypracowanie wspólnie z Agencją trybu aktualizacji SOER oraz uzgodnienie możliwości szerszego wykorzystywania nowoczesnych technologii informatycznych do przekazu danych o stanie środowiska.
- Udział przedstawicieli Polski w spotkaniach EIONET stworzył możliwość lepszego rozpoznania prowadzonych na poziomie unijnym działań na rzecz monitorowania i poprawy stanu środowiska, w powiązaniu z politykami sektorowymi, a równocześnie zaprezentowania doświadczeń krajowych na forum międzynarodowym. Pozwolił także na szersze zapoznanie się ze stawianymi przed krajami członkowskimi wymogami odnośnie zapewnienia odpowiednich systemów informacyjnych w ramach koncepcji wspólnego, europejskiego systemu informacji o środowisku (SEIS), zgodnie z opublikowanym Komunikatem KE (COM/2008/0046), oraz z uwzględnieniem wymagań dyrektywy INSPIRE 2007/2/WE i Programu GMES w świetle opublikowanego Rozporządzenia ws. GMES i jego początkowych operacji (2011-13).

Stworzył także możliwość współdecydowania o podejmowanych przez Agencję działaniach, angażujących sieć EIONET. Aktywność przedstawicieli polskiej EIONET przyczynia się do kształtowania pozytywnego obrazu Polski jako aktywnego członka Wspólnoty.

- Biorąc pod uwagę przyjęcie przez Agencję roli koordynacyjnej w zakresie komponentu in-situ GMES w ramach realizacji przez EEA projektu finansowanego z FP7, EIONET będzie dodatkowo angażowany w identyfikację źródeł danych in-situ i identyfikację potencjalnych użytkowników na poziomie krajowym. W tym zakresie niezbędne będzie współdziałanie z Ministerstwem Nauki i Szkolnictwa Wyższego, pełniące rolę instytucji wiodącej ws. GMES, resortami współpracującymi oraz z Centrum Badań Kosmicznych Polskiej Akademii Nauk, uczestniczącym w Radzie Partnerów GMES. Objęcie przez Agencję odpowiedzialności za komponent monitoringu powierzchni lądowych będzie prawdopodobnie generowało nowe zadania dla EIONET. Szczególnie istotne będzie uzgodnienie z Głównym Urzędem Geodezji i Kartografii, który zgodnie z ustawą o infrastrukturze informacji przestrzennej z dnia 4 marca 2010 r. jest organem wiodącym w temacie użytkowanie ziemi, stopnia zaangażowania Polski w ww. komponent, obejmujący także kolejną edycję Corine Land Cover.
- W związku z opublikowaniem przez Komisję Komunikatu *Europa 2020: Strategia na rzecz inteligentnego i zrównoważonego rozwoju sprzyjającego włączeniu społecznemu* zagadnienie zielonej gospodarki nabrało szczególnego znaczenia w pracach EEA. Udział Polski w prowadzonym przez EEA projekcie badania efektywności gospodarowania zasobami został wysoko oceniony przez Agencję. Efektywne wykorzystanie zasobów należy do priorytetów polskiej prezydencji. Współpraca w temacie zielonej gospodarki będzie realizowana w oparciu o krajowe centrum referencyjne ds. zrównoważonej konsumpcji i produkcji zlokalizowane w Ministerstwie Gospodarki oraz przy udziale przedstawicieli Ministerstwa Środowiska, a także, również z uwagi na działania OECD w tematyce zielonego wzrostu, ekspertów Głównego Urzędu Statystycznego.
- W ramach zadań związanych z polską prezydencją GIOŚ poprosił EEA o wyznaczenie ekspertów celem wsparcia prac związanych z Konwencją CLRTAP oraz rejestrem E-PRTR. W ramach przewidywanych spotkań roboczych GIOŚ planuje zaproszenie przedstawicieli EEA na spotkanie Dyrektorów Wodnych i Morskich w grudniu 2011 r.
- W zakresie współpracy z Europejską Agencją Środowiska, do obszarów, które wymagają wzmocnienia zaliczyć należy:
 - w jednostkach uczestniczących w EIONET: raportowanie danych do EEA, celem zagwarantowania jak najlepszej sprawozdawczości, a równocześnie podniesienia pozycji Polski w rankingu względem pozostałych krajów, oraz modernizację systemów informacyjnych i informatycznych w celu usprawnienia wymiany danych w skali kraju oraz w ramach udziału w międzynarodowej wymianie danych;
 - w poszczególnych komórkach resortu i innych instytucjach: wykorzystanie opracowań i usług EEA dla potrzeb realizacji bieżących zadań.

ZAŁĄCZNIK 1 Krajowa struktura EIONET w 2010 r.

Krajowy Punkt Kontaktowy (National Focal Point)	Lucyna Dygas Ciołkowska – Dyrektor Departamentu Monitoringu i Informacji o Środowisku GIOŚ – NFP PL Anna Katarzyna Wiech – Z-ca Dyrektora Departamentu Monitoringu i Informacji o Środowisku GIOŚ – NFP PL Alternate
Stanowisko ds. współpracy z EEA	Małgorzata Bednarek (DMIŚ GIOŚ)
Krajowe Centra Referencyjne (National Reference Centres)	
<i>Agriculture and Forests</i>	Marzena Krówka (DPB MRiRW), Rafał Nowicki (DL MŚ), Janusz Czerepko (IBL)
<i>Air Quality</i>	Grażyna Mitosek (IOŚ), Magdalena Brodowska (DMIŚ GIOŚ), Barbara Toczko (DMIŚ GIOŚ)
<i>Chemicals</i>	<i>Vacat - do czasu sprecyzowania przez EEA zadań rolę NRC pełni Krajowy Punkt Kontaktowy</i>
<i>Climate Change Impacts, Vulnerability and Adaptation</i>	Mirosław Miętus (IMGW), Maciej Sadowski (IOŚ), Barbara Toczko (DMIŚ GIOŚ)
<i>Communication</i>	Aleksandra Mrowińska (DEE MŚ), Barbara Albiniak (DMIŚ GIOŚ)
<i>Energy</i>	Agnieszka Kozieł (DE MG), Sebastian Stępnicki (DE MG)*
<i>Environmental Information Systems</i>	Małgorzata Bednarek (DMIŚ GIOŚ), Maria Lenartowicz (DMIŚ GIOŚ)
<i>Forward Looking Information and Scenarios</i>	<i>Vacat - do czasu sprecyzowania przez EEA zadań rolę NRC pełni Krajowy Punkt Kontaktowy</i>
<i>Groundwater</i>	Anna Kuczyńska (PIG), Hanna Kasprowicz (DMIŚ GIOŚ)
<i>Health and Environment</i>	Krzysztof Skotak (NIZP-PZH)
<i>Marine and Coastal Environment</i>	Włodzimierz Krzymiński (IMGW O.Gdynia), Przemysław Gruszecki (DMIŚ GIOŚ), Małgorzata Marciniwicz Mykieta (DMIŚ GIOŚ)
<i>Mitigation of Air Pollution and Climate Change</i>	Krzysztof Olenrzyński (KCIE-IOŚ), Barbara Toczko (DMIŚ GIOŚ)
<i>Nature and Biodiversity</i>	Małgorzata Jankowska-Różyńska (DOP GDOŚ), Ewa Dub (DOP GDOŚ)*
<i>Noise</i>	Radosław Kucharski (IOŚ), Ewa Zrałek (DMIŚ GIOŚ)
<i>Land Cover</i>	Elżbieta Bielecka (IGiK Warszawa), Maria Andrzejewska (UNEP/GRID-Warszawa), Maria Lenartowicz (DMIŚ GIOŚ)
<i>Land Use and Spatial Planning</i>	<i>Vacat - do czasu sprecyzowania przez EEA zadań rolę NRC pełni Krajowy Punkt Kontaktowy</i>
<i>Rivers and Lakes</i>	Bogdan Fornal (DMIŚ GIOŚ), Przemysław Gruszecki (DMIŚ GIOŚ)
<i>Sustainable Consumption and Production</i>	Beata Jaczewska (DRG MG)
<i>State of the Environment</i>	Barbara Albiniak (DMIŚ GIOŚ)
<i>Soil</i>	Tomasz Stuczyński (IUNG Puławy), Joanna Czajka (DMIŚ GIOŚ)
<i>Transport</i>	Andrzej Siemiński (DPTiSM, MI)
<i>Waste</i>	Katarzyna Baranowska (Klimaszewska) (DGO MŚ)
<i>Water Emissions</i>	Przemysław Gruszecki (DMIŚ GIOŚ)
<i>Water Quantity and Use</i>	Piotr Piórkowski (KZGW)

Profile trzech NRC: *Environment and Economy, Maritime, Policy Instruments and Policy Evaluation* nie były przez EEA ustalone w momencie powoływania nowej struktury.

DMIŚ GIOŚ - Departament Monitoringu i Informacji o Środowisku w Głównym Inspektoracie Ochrony Środowiska; DPB MRiRW – Dep. Płatności Bezpośrednich w Min. Rolnictwa i Rozwoju Wsi; DL MŚ – Dep. Leśnictwa w Min. Środowiska; IBL – Instytut Badawczy Leśnictwa, KCIE – Krajowe Centrum Inwentaryzacji Emisji, IOŚ – Instytut Ochrony Środowiska; DEE MŚ – Dep. Edukacji Ekologicznej w Min. Środowiska; DE MG – Dep. Energetyki w Min. Gospodarki; PIG – Państwowy Instytut Geologiczny; NIZP-PZH – Narodowy Instytut Zdrowia Publicznego – Państwowy Zakład Higieny, IMGW – Instytut Meteorologii i Gospodarki Wodnej; DIŚ GDOŚ – Dep. Informacji o Środowisku Generalnej Dyrekcji Ochrony Środowiska; DOP GDOŚ – Dep. Ochrony Przyrody GDOŚ; DGO MŚ – Dep. Gospodarki Odpadami w Min. Środowiska, DRG MG – Departament Rozwoju Gospodarki w Min. Gospodarki; IUNG – Instytut Uprawy Nawożenia i Gleboznawstwa; IGiK – Instytut Geodezji i Kartografii; DPTiSM MI – Dep. Polityki Transportowej i Spraw Międzynarodowych w Min. Infrastruktury; KZGW – Krajowy Zarząd Gospodarki Wodnej

* - do połowy 2010 r.

ZALĄCZNIK 2 Krajowa struktura EIONET w 2011 r.

Krajowy Punkt Kontaktowy (National Focal Point)	Lucyna Dygas Ciołkowska – Dyrektor Departamentu Monitoringu i Informacji o Środowisku GIOŚ – NFP PL Anna Katarzyna Wiech – Z-ca Dyrektora Departamentu Monitoringu i Informacji o Środowisku GIOŚ – NFP PL Alternate
Stanowisko ds. współpracy z EEA	Małgorzata Bednarek (DMIŚ GIOŚ)
Krajowe Centra Referencyjne (National Reference Centres)	
<i>Agriculture and Forests</i>	Marzena Krówka (DPB MRiRW), Rafał Nowicki (DL MŚ), Janusz Czerepko (IBL)
<i>Air Quality</i>	Grażyna Mitosek (IOŚ), Magdalena Brodowska (DMIŚ GIOŚ), Barbara Toczko (DMIŚ GIOŚ)
<i>Chemicals</i>	<i>Vacat - do czasu sprecyzowania przez EEA zadań rolę NRC pełni Krajowy Punkt Kontaktowy</i>
<i>Climate Change Impacts, Vulnerability and Adaptation</i>	Mirosław Miętus (IMGW), Maciej Sadowski (IOŚ), Barbara Toczko (DMIŚ GIOŚ)
<i>Communication</i>	Aleksandra Mrowińska (DEE MŚ), Barbara Albiniak (DMIŚ GIOŚ)
<i>Energy</i>	Agnieszka Koziół (DE MG)
<i>Environmental Information Systems</i>	Małgorzata Bednarek (DMIŚ GIOŚ), Maria Lenartowicz (DMIŚ GIOŚ)
<i>Forward Looking Information and Scenarios</i>	<i>Vacat - do czasu sprecyzowania przez EEA zadań rolę NRC pełni Krajowy Punkt Kontaktowy</i>
<i>Groundwater</i>	Anna Kuczyńska (PIG), Hanna Kasprowicz (DMIŚ GIOŚ)
<i>Health and Environment</i>	Krzysztof Skotak (NIZP-PZH)
<i>Marine and Coastal Environment</i>	Włodzimierz Krzywiński (IMGW O.Gdynia), Przemysław Gruszecki (DMIŚ GIOŚ), Małgorzata Marciniwicz Mykieta (DMIŚ GIOŚ)
<i>Maritime</i>	<i>Vacat - do czasu sprecyzowania przez EEA zadań rolę NRC pełni NRC Marine and Coastal Environment</i>
<i>Mitigation of Air Pollution and Climate Change</i>	Anna Olecka (KASHUE/KOBiZE-IOŚ), Bogusław Dębski (KASHUE/KOBiZE-IOŚ), Barbara Toczko (DMIŚ GIOŚ)
<i>Nature and Biodiversity</i>	Małgorzata Jankowska-Różyńska (DIŚ GDOŚ)
<i>Noise</i>	Radosław Kucharski (IOŚ), Ewa Zrałek (DMIŚ GIOŚ)
<i>Land Cover</i>	Karolina Szyszkowska (GUGiK), Elżbieta Bielecka (IGiK), Maria Andrzejewska (UNEP/GRID-W-wa), Maria Lenartowicz (DMIŚ GIOŚ)
<i>Land Use and Spatial Planning</i>	<i>Vacat - do czasu sprecyzowania przez EEA zadań rolę NRC pełni Krajowy Punkt Kontaktowy</i>
<i>Rivers and Lakes</i>	Bogdan Fornal (DMIŚ GIOŚ), Przemysław Gruszecki (DMIŚ GIOŚ)
<i>Sustainable Consumption and Production</i>	Beata Jaczewska (DRG MG)
<i>State of the Environment</i>	Barbara Albiniak (DMIŚ GIOŚ)
<i>Soil</i>	Tomasz Stuczyński (IUNG Puławy), Joanna Czajka (DMIŚ GIOŚ)
<i>Transport</i>	Andrzej Siemiński (DPTiSM, MI)
<i>Waste</i>	Katarzyna Baranowska (DGO MŚ)
<i>Water Emissions</i>	Przemysław Gruszecki (DMIŚ GIOŚ)
<i>Water Quantity and Use</i>	Piotr Piórkowski (KZGW)

Profile dwóch NRC: *Environment and Economy* oraz *Policy Instruments and Policy Evaluation* zostaną przez EEA ustalone w terminie późniejszym.

DMIŚ GIOŚ - Departament Monitoringu i Informacji o Środowisku w Głównym Inspektoracie Ochrony Środowiska; DPB MRiRW – Dep. Płatności Bezpośrednich w Min. Rolnictwa i Rozwoju Wsi; DL MŚ – Dep. Leśnictwa w Min. Środowiska; IBL – Instytut Badawczy Leśnictwa, IOŚ – Instytut Ochrony Środowiska; DEE MŚ – Dep. Edukacji Ekologicznej w Min. Środowiska; DE MG – Dep. Energetyki w Min. Gospodarki; PIG – Państwowy Instytut Geologiczny; NIZP-PZH – Narodowy Instytut Zdrowia Publicznego – Państwowy Zakład Higieny, IMGW – Instytut Meteorologii i Gospodarki Wodnej; KASHUE/KOBiZE – Krajowy Administrator Systemu Handlu Uprawnieniami do Emisji / Krajowy Ośrodek Bilansowania i Zarządzania Emisjami; DIŚ GDOŚ – Dep. Informacji o Środowisku Generalnej Dyrekcji Ochrony Środowiska; DGO MŚ – Dep. Gospodarki Odpadami w Min. Środowiska, DRG MG – Departament Rozwoju Gospodarki w Min. Gospodarki; IUNG – Instytut Uprawy Nawożenia i Gleboznawstwa; IGiK – Instytut Geodezji i Kartografii; DPTiSM MI – Dep. Polityki Transportowej i Spraw Międzynarodowych w Min. Infrastruktury; KZGW – Krajowy Zarząd Gospodarki Wodnej

ZAŁĄCZNIK 3 Realizacja zadań EIONET w zakresie przekazywania danych krajowych objętych priorytetowym strumieniem danych (PDF)

L.p.	Zakres tematyczny	Zakres danych - odniesienie do podstawy prawnej-	Zakres czasowy danych	Komórka organizacyjna odpowiedzialna za zapewnienie i przekazanie danych do NFP/współpracę merytoryczną	Wymagany termin przekazania danych do EEA	Uwagi	
1a	AE-1: CLRTAP data	Dane dotyczące emisji do powietrza w ramach CLRTAP	2008 r.	DZKiOA MŚ / KASHUE-KOBIZE	15 lutego 2010 r. (raport IIR– 15.03.10)	Wykonano w terminie (w tym raport IIR)	Brak danych dla lat 1990-1998 wg NFR (dane częściowo dostępne w innym formacie)
			2009 r.	DZKiOA MŚ / KASHUE-KOBIZE	15 lutego 2011 r. (raport IIR – 15.03.11)	Wykonano w terminie. Raport IIR przekazano 31 marca 2011 r.	
1b	AE-1b: NEC data	Dane dotyczące emisji do powietrza wg wymagań Dyrektywy 2001/81/WE	2008 r. (ostateczne)	DZKiOA MŚ / KASHUE-KOBIZE	31 grudnia 2010 r.	Dane wstępne aktualizowano w terminie. Dane ostateczne przekazano 14 lutego 2011 r.	
			2009 r. oraz projekcje na 2010 r.	DZKiOA MŚ / KASHUE-KOBIZE	31 grudnia 2010 r.	Wykonano w terminie. Zaktualizowany zestaw danych za l. 2000-2009 przekazano 29 marca 2011 r.	
1c	AE-2: UNFCCC data	Dane dotyczące emisji do powietrza w ramach UNFCCC	2008 r.	DZKiOA MŚ / KASHUE-KOBIZE	15 kwietnia 2010 r.	Wykonano w terminie. (aktualizacja 13 maja i 28 października 2010 r.; aktualizacja raportu NIR 21 września 2010 r.)	
			2009 r.	DZKiOA MŚ / KASHUE-KOBIZE	15 kwietnia 2011 r.	Wykonano w terminie (aktualizacja 13 maja 2011 r.)	
1d	AE-2b: EU GHG data	Dane dotyczące emisji do powietrza wg wymagań Decyzji 280/2004/WE	2008 r.	DZKiOA MŚ / KASHUE-KOBIZE	15 stycznia 2010 r. (aktualizacja i raport NIR do 15.03, II aktualizacja do 15.05)	Przekazano 20 stycznia 2010 r. (I aktualizacja i NIR 13 kwietnia 2010 r., II aktualizacja w terminie, III akt. 28 października 2011 r., aktualizacja raportu NIR 21 września 2010 r.).	
			2009 r.	DZKiOA MŚ / KASHUE-KOBIZE	15 stycznia 2011 r. (aktualizacja i raport NIR do 15.03, II aktualizacja do 15.05)	Wykonano (w tym aktualizację i raport NIR) w terminie (15/16 marca 2011).	
2a	AQ-1: EoI data	Dane dotyczące jakości powietrza wg wymagań Decyzji 97/101/KE	2009 r.	DMIŚ GIOŚ / IOŚ	1 października 2010 r.	Wykonano w terminie. (aktualizacja 18 listopada 2010 r.)	
2b	AQ-2: Air Quality Questionnaire	Dane o jakości powietrza wg wymagań Dyrektyw: 1993/30/WE, 2000/69/WE, 2002/3/WE	2009 r.	DMIŚ GIOŚ / IOŚ	30 września 2010 r.	Wykonano w terminie. (aktualizacja 14 stycznia i 4 maja 2011 r.)	
2c	AQ-2b: Monthly and summer ozone data	Dane dotyczące przekroczeń stężeń ozonu wg wymagań Dyrektywy 2002/3/WE	IV-IX 2010 r.	DMIŚ GIOŚ / IOŚ	31 maja – 31 października 2010 r.	Wykonano w terminie.	
3a	CDDA-1: Designated areas	Dane dotyczące krajowych obszarów chronionych	2009 r.	DIŚ GDOŚ	15 marca 2011 r.	Wykonano w terminie, przekazując dane niepełne, ale znacznie obszerniejsze niż poprzednio. Przekazano granice dla ok. 75% obszarów. Wymagana aktualizacja.	

ZAŁĄCZNIK 3 Realizacja zadań EIONET w zakresie przekazywania danych krajowych objętych priorytetowym strumieniem danych (PDF) – dok.

L.p.	Zakres tematyczny	Zakres danych - odniesienie do podstawy prawnej-	Zakres czasowy danych	Komórka organizacyjna odpowiedzialna za zapewnienie i przekazanie danych do NFP/współpracę merytoryczną	Wymagany termin przekazania danych do EEA	Uwagi
4a	EWN-1 (WISE SoE-1): River quality	Dane dotyczące jakości wód rzek	2009 r.	DMIŚ GIOŚ / IMGW O. Katowice	31 października 2010 r.	Wykonano w terminie.
4b	EWN-2 (WISE SoE-2): Lake quality	Dane dotyczące jakości wód jezior	2009 r.	DMIŚ GIOŚ / IOŚ	31 października 2010 r.	Przekazano 18 marca 2011 r.
4c	EWN-3 (WISE SoE-3): Groundwater quality	Dane dotyczące jakości wód podziemnych	2009 r.	DMIŚ GIOŚ / PIG W-wa	31 października 2010 r.	Wykonano w terminie (aktualizacja 26 listopada, 23 grudnia i 29 grudnia)
4d	ME-1: Marine data	Dane dotyczące środowiska morskiego	2009 r.	DMIŚ GIOŚ / IMGW O. Gdynia	31 października 2010 r.	Wykonano w terminie (aktualizacja 4 listopada)
Dane objęte PDF, które tymczasowo nie są liczone do ogólnej oceny krajów z wywiązywania się ze sprawozdawczości do EEA:						
4e	EWN-4 (WISE SoE-4): Water quantity	Dane dotyczące zasobów wodnych	2009 r.	KZGW / IMGW	31 października 2010 r.	Nie przekazano danych.
4f	WISE1: Water emissions quality	Dane dotyczące emisji do wód	2009 r.	KZGW	31 października 2010 r.	Nie przekazano danych.
5a	E-PRTR1: European Pollutant Transfer Register	Dane dotyczące Krajowego Rejestru Uwalniania i Transferu Zanieczyszczeń	2008 r.	DIO GIOŚ	31 marca 2010 r.	Wykonano w terminie. Aktualizacja 1 października 2010 r. i 31 marca 2011 r.
			2009 r.	DIO GIOŚ	31 marca 2011 r.	Wykonano w terminie. Nie przekazano raportu.
2d	NRTO3: Near real-time ozone data	Dane dotyczące przekroczeń ozonu (przekazywane w czasie prawie-rzeczywistym)	2010 r.	DMIŚ GIOŚ / WIOŚ	Przekaz w czasie prawie-rzeczywistym w okresie 1 kwietnia – 30 września 2010 r.	Wykonano w terminie w zakresie wymaganym (72%).

DZKiOA MŚ – Dep. Zmian Klimatu i Ochrony Atmosfery w Ministerstwie Środowiska; KASHUE/KOBIZE – Krajowy Administrator Systemu Handlu Uprawnieniami do Emisji / Krajowy Ośrodek Bilansowania i Zarządzania Emisjami; DMIŚ GIOŚ – Dep. Monitoringu i Informacji o Środowisku w Głównym Inspektoracie Ochrony Środowiska; IOŚ – Instytut Ochrony Środowiska; DIŚ GDOŚ – Dep. Informacji o Środowisku w Generalnej Dyrekcji Ochrony Środowiska; PIG – Państwowy Instytut Geologiczny, IMGW – Instytut Meteorologii i Gospodarki Wodnej, KZGW – Krajowy Zarząd Gospodarki Wodnej, DIO GIOŚ – Dep. Inspekcji i Orzecznictwa w GIOŚ, WIOŚ – wojewódzkie inspektoraty ochrony środowiska.

ZAŁĄCZNIK 4 Zestawienie ważniejszych pojęć i skrótów stosowanych w niniejszej informacji

AirBase	baza danych o jakości powietrza w Europie, administrowana przez EEA
CAFE	„Czyste Powietrze dla Europy” (<i>Clean Air for Europe</i>)
CDR	Centralne Repozytorium Danych EEA (<i>Central Data Repository</i>) – element Reportnetu
CLC	CORINE Land Cover: baza danych o pokryciu terenu (<i>CORINE - Coordination of Information on the Environment</i>)
CLRTAP	Konwencja w sprawie transgranicznego zanieczyszczenia powietrza na duże odległości (<i>Convention on Long-range Transboundary Air Pollution</i>)
CSI	bazowy zestaw wskaźników EEA (<i>Core set of indicators</i>)
DG ENV	Dyrektoriat Generalny Komisji Europejskiej ds. Środowiska
DMIŚ	Departament Monitoringu i Informacji o Środowisku GIOŚ
DPSIR	czynniki sprawcze – presje – stan – oddziaływanie – środki przeciwdziałania (<i>Driving Forces – Pressures – State – Impact – Response</i>) – model do analizy i prezentacji stanu środowiska w powiązaniu z czynnikami społeczno-ekonomicznymi, wpływającymi na ten stan
ETC	Europejskie Centra Tematyczne (<i>European Topic Centres</i>)
EEA	Europejska Agencja Środowiska (<i>European Environment Agency</i>)
EEAoA	Ocena ocen stanu środowiska Europy (<i>Europe’s Environmental Assessment of Assessment</i>)
EIONET	Europejska Sieć Informacji i Obserwacji Środowiska (<i>European Environment Information and Observation Network</i>)
EMEP	program monitorowania i oceny dot. CLRTAP (<i>European Monitoring and Evaluation Programme</i>)
GHG	gazy cieplarniane (<i>greenhouse gases</i>)
GMES	Globalny Monitoring dla Środowiska i Bezpieczeństwa (<i>Global Monitoring for Environment and Security</i>) – wspólny program Komisji Europejskiej i Europejskiej Agencji Kosmicznej dotyczący wykorzystania technologii satelitarnych dla potrzeb ochrony środowiska i bezpieczeństwa cywilnego
GIOŚ	Główny Inspektorat Ochrony Środowiska
INSPIRE	Europejska Infrastruktura Danych Przestrzennych (<i>Infrastructure for Spatial Information in Europe</i>)
IOŚ	Instytut Ochrony Środowiska
JRC	Wspólne Centrum Badawcze Komisji Europejskiej (<i>Joint Research Centre</i>)
KASHUE	Krajowy Administrator Systemu Handlu Uprawnieniami do Emisji
KOBIZE	Krajowy Ośrodek Bilansowania i Zarządzania Emisjami
KPK (NFP)	Krajowy Punkt Kontaktowy (<i>National Focal Point</i>) ds. współpracy z EEA
NEC	krajowe pułapy emisji (<i>national emission ceilings</i>)
NRC	Krajowe Centra Referencyjne (<i>National Reference Centres</i>) w krajowej strukturze EIONET
Ozoneweb	serwis EEA, informujący o stężeniu ozonu troposferycznego w Europie
PDF	priorytetowy strumień danych przekazywanych do EEA (<i>priority data flow</i>)
Reportnet	zbiór narzędzi informatycznych EEA dla celów sprawozdawczości w zakresie ochrony środowiska
SEBI 2010	projekt wdrożenia wskaźników różnorodności biologicznej (<i>Streamlining European Biodiversity Indicators</i>)
SEIS	Wspólny System Informacji o Środowisku (<i>Shared Environmental Information System</i>)
SOER	raport o stanie środowiska (<i>State of the Environment Report</i>)
UNEP	Program Środowiskowy Organizacji Narodów Zjednoczonych (<i>United Nations Environmental Programme</i>)
UNFCCC	Ramowa Konwencja Narodów Zjednoczonych w Sprawie Zmian Klimatu (<i>United Nations Framework Convention on Climate Change</i>)
TERM	Mechanizm Sprawozdawczy ds. Transportu i Środowiska (<i>Transport and Environment Reporting Mechanism</i>)
WISE	System Informacji o Wodach w Europie (<i>Water Information System for Europe</i>)
WHO	Światowa Organizacja Zdrowia (<i>World Health Organization</i>)